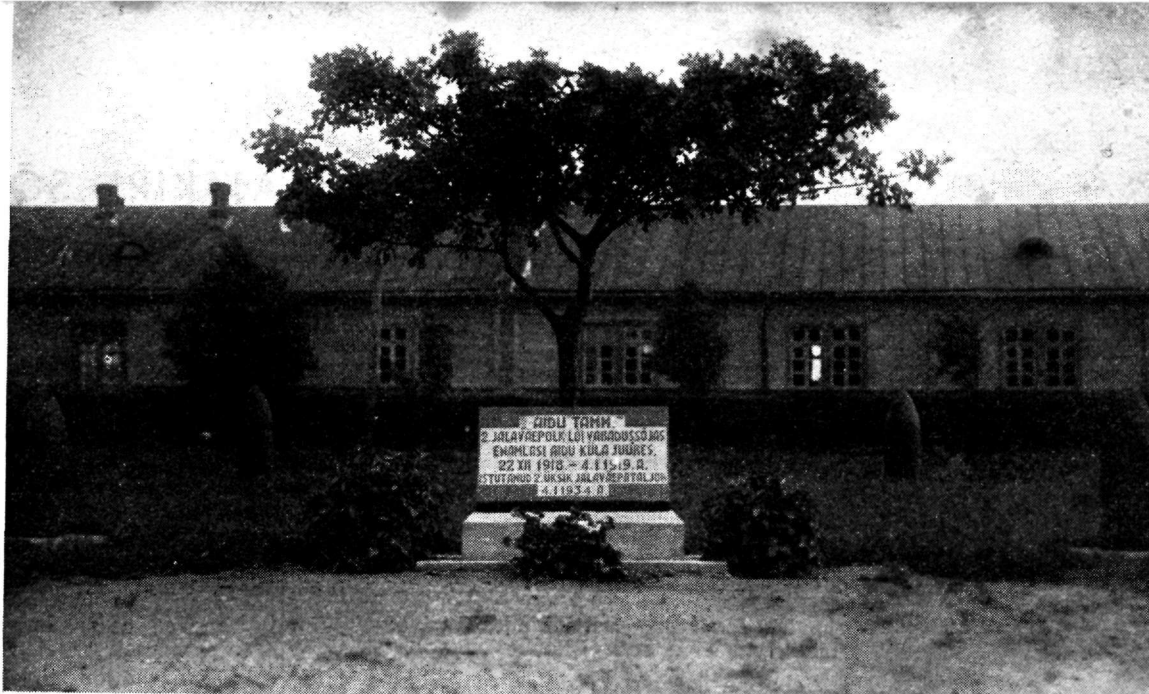

47

SOJA-

ASJANDUSE AJAKIRI

S O I D U I R

A A S T A K Ä I K

XIX

1937

SÕJAASJANDUSE AJAKIRI „SÕDUR“

Nr. 47 — 1937.

Sisustik:	Lk.	Sommaire:	Pages
2. Üksik Jalaväepataljon 20-aastane . . .	1145	20-me anniversaire du 2-me B. I . . .	1145
<i>E. K.</i> : 2. Üksiku Jalaväepataljoni 20. aastapäev	1146	<i>E. K.</i> : 20-me anniversaire du 2-me B. I.	1146
Läti iseseisvuse 19. aastapäeva puhul . .	1147	A propos du 19-me anniversaire de l'indépendance de Lettonie	1147
<i>K.</i> : 2. Üksiku Jalaväepataljoni Üleajateenijatekogu 1922—1937	1150	<i>K.</i> : Le cercle des sous-officiers du 2-me B. I. 1922—1937	1150
<i>Ed. Laaman</i> : Maailmasõja lõpp	1153	<i>Ed. Laaman</i> : La fin de la Guerre mondiale	1153
<i>V.</i> : „Kiirtuld!“	1156	<i>V.</i> : „Tir rapide“	1156
<i>Major V. Jakobson</i> . Balti landesvääri üksiku eskadroni retk Lietene mõisa . .	1159	<i>Commandant V. Jakobson</i> : Raid de l'escadron de la Landeswehr baltique sur le manoir Lieten	1159
<i>J.</i> : Kehaline kasvatus N. Vene sõjaväes .	1162	<i>J.</i> : L'éducation physique dans l'armée de l'U. R. S. S.	1162
BIBLIOGRAAFIA.		BIBLIOGRAPHIE.	
— Läti: „Militarais Apskats“ nr. 9 — 1937	1166	— Lettonie: „Militarais Apskats“ No. 9 — 1937	1166
— Poola: „Przegląd Kawaleryjski“ nr. 6 — 1937	1167	— Pologne: „Przegląd Kawaleryjski“ No 6 — 1937	1167
Sõjaväelisi teateid välisriikidest . . .	1170	Informations militaires de l'étranger . .	1170
SÕJAVÄE ELU.		VIE MILITAIRE.	
<i>N.</i> : Pidulik laskeauhindade väljajagamine Sidepataljonis	1170	<i>N.</i> : Distribution des prix aux vainqueurs du concours de tir du bataillon de transmissions	1170
<i>J.</i> : Tallinna Garnisoni res.-ohvitseride koosviibimine	1172	<i>J.</i> : Déjeuner des officiers de réserve de la garnison de Tallinn	1172
Male.		Echecs.	

Vastutavtoimetaja major **A. LUTS**.
Telefon nr. 477-20/40.

Tegevtoimetaja kapten **E. SAIDRA**.
Telefon nr. 477-20/163.

Väljaandja: „SÕDUR“, Sakala nr. 33, Tallinn.
Tegevtoimetaja kõnetunnid iga päev k. 0800—1200.
Talitus avat. iga päev kella 0800—1500 ja laupäeviti 0800—1300.
Telefon — Sõjaväe 163.
Tarvitamata ja tagasisaamiseks märkimata käsi- kirju alal ei hoita.

„SÕDURI“ TELLIMISE HIND:

Aastas — kr. 6.00.
Poolaastas — kr. 3.00.
Veerandaastas — kr. 1.50.
Üksiknumber — kr. 0.20.

KUULUTUSTE HINNAD:

Lehekülg — kr. 40.
Tekstis — kr. 60.

2. Üksik Jalaväepataljon kahekümne-aastane.

21. novembril s. a. pühitseb 2. Üksik Jalaväepataljon, rahvusväeosade aegse 2. Eesti Polgu järeltulijana oma kahekümnendat sünnipäeva.

Sündides meie iseseisvuse rajamise raskemil algaastail sirgus ja kasvas 2. Jalaväerügement üheks meie tublimaks lahinguväeosaks Vabadussõja lahinguväljadel. Aidu lahingus rügement murrab mitmekordselt ülekaalus oleva vastase kallaletungi ja asub ise pealetungile, sammudes seejärel oma võidurikast sõjateed Põltsamaalt Irboskani. Nende ja pärastiste kuulsusrikaste lahingutega Petseri ja Vastseliina rajoonis on 2. Jalaväerügement jäädvustanud Eesti Vabadussõja ajaloole ilusaid lehekülgi.

Leides rahuaegse kodu Tartus on 2. Üksik Jalaväepataljon, 2. Jalaväerügemendi traditsioonide edasikandjana, suure hoole ja andumusega edasi töötanud meie riigikaitsete ettevalmistuse alal.

Suurpäeva puhul soovib „Sõdur“ 2. Üksikule Jalaväepataljonile ja tema lugupeetavale juhile palju õnne ja edu oma vastutusrikaste ülesannete täitmisel riigikaitsetöös.

2. Üksiku Jalaväepataljoni 20. aastapäev.

2. Jalaväerügement 21. nov. 1917. a. — 21. nov. 1937. a.

Kakskümmend aastat tagasi — 21. novembril 1917. a. loodi Viljandis 2. Jalaväerügement (2. Eesti Polk). Sel päeval saabus Tallinnast Viljandisse Soomest tulnud vene 510. Rügemendi mehi leitnant (praegu kolonel) J. Järver'i juhatusel, arvult umbes 250, kõik eestlased, kellest hakatigi rügementi formeerima. Rügemendi ülemaks ning ühtlasi formeerijaks määrati kol. J. Unt.

Et vene sõjaväe keskvalitsus põlnud meie rahvuslike väeosade varustamisest üldse huvitatud, siis tuli neil enestel kanda selle eest vajalikku hoolt. Võrdlemisi ohtrasti saadi sõjalist varustist rindelt lahkunud ning taanduvailt vene väeosadelt, kes rutates oma kodumaale olid meelsasti nõus üle andma nende liikumist aeglustava varustise. Erilist raskust tekitas aga rügemendi juhatusele rahaline küsimus; olgugi et selle poolest pidi rügementi varustama vene 13. Armeekorpusse intendant, ei saadud temalt aga peagu midagi. Ja just seepärast tuligi rügemendi juhatusel juba aegsasti pöörduda toetuse saamise palvetega seltskonnategelaste ja omavalitsusasutuste poole. Kohalikule Viljandimaa rahvale näis aga rügemendi olemasolu olevat muutunud päris südamelähedaseks, ning ta püüdis igati kergendada ta majanduslikke muresid.

Meeskonna majutamise ja mõisadesse ja küladesse muretseti neile moonna ka sel teel. Raha hankimiseks korraldati pidusid, korjandusi jne., nii et vähemalt pool oma ülalpidamise kuludest sai rügement kohalikult rahvalt ühel või teisel teel.

Kuid meeste majutamisest mööda maakonda laiali oli ka kohalikel elanikel omajagu kasu, sest väerindelt põgenevad vene distsipliinikaotanud väeosad andusid tihtigi kuritegevusele, külaelanikke röövides ja tappes. Kõigi nende vastu astusid nüüd rügemendi sõdurid välja, kaitstes seega oma kodumaad ning rahvast.

Samal ajal süvenes enamlaste võim päev-päevalt, kuna aga nende suhtumine vähemusrahvaste üritusisse ning rahvuslikesse väeosisse oli lausa vaenlik. Nii Viljandis kui ka Pärnus, mis olid kujunenud 2. Jalaväerügemendi keskusteks, püüdsid enamlased rügemendi formeerimise jätkamist igati takistada. Kui aga nähti, et nende püüetel pole suuremaid tulemusi, siis püüti kogu rügementi meelitada eneste poole üle tulema. Kuid et seegi enamlaste üritus nurjus, siis

ähvardasid nad kohale kutsuda suuremaid vene väeosi, et nende abil sundida rügementi alistuma. Kuid kõigist takistusist ja ähvardusist hoolimata jäi rügemendis rahvuslik vaim püsima.

Kui siis enamlased saksa okupatsioonivägede lähenedes põgenesid, võttis 2. Jalaväerügement Viljandis ja Pärnus võimu üle, hakates korraldama kohapealset omavalitsust.

Siis aga saabus saksa okupatsioonivõim, kelle vastu väljaastumiseks ei piisanud meie relvastatud jõududest. Küll aga deklareeris rügemendi juhatusele sakslasile, et Saksa-Vene vahelises sõjas jääb rügement erapooletuks. Kui siis sakslased esinesid ettepanekuga, et rügement asuks koos nendega jälitama enamlasti, vastas rügement, et eesti väeosana kuulab ta ainult Eesti Vabariigi Valitsuse käsku. Seejärel saatsid sakslased ta laiali.

Kuid olles kaotanud maailmasõja, pidid sakslased ka Eestimaa viima oma väeosad välja. Ja nii võis 2. Jalaväerügement 1918. a. 21. novembril jällegi uuesti kokku tulla, kuid nüüd juba Tartus. Jällegi asus kolonel Unt rügementi formeerima.

Maalt lahkuvate sakslaste kannul lähenevad enamlased, kuna aga sakslased püüavad viimse võimaluseni takistada rügemendi formeerimist, keeldudes andmast talle relvi jne. Samal ajal lähenevad aga enamlased Tartule Rääpina ja Võru suunast.

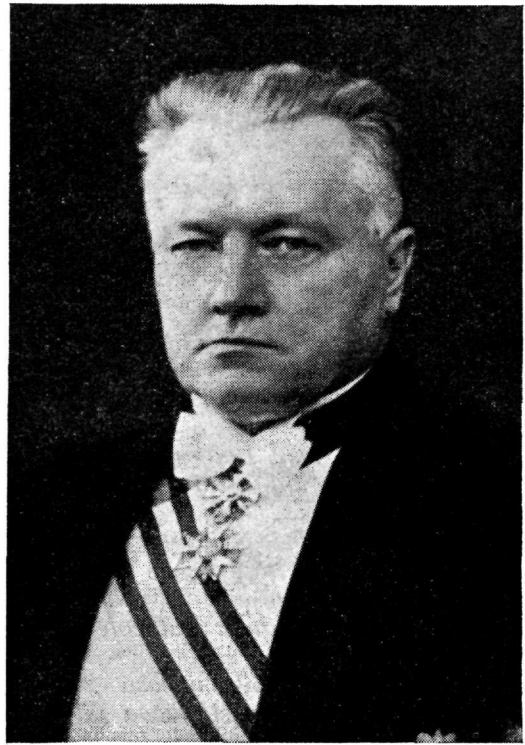
Kuid kõigele vaatamata jätkati formeerimist. Sakslaste mahajäetud ladudest leitakse vähesel määral püsse ja padruneid, paljud teenistusse ilmunud mehed toovad kodunt ärapeidetud püssid kaasa, üks kuulipilduja saadakse Eesti Rahva muuseumist, kuhu see on maailmasõja-ajal toodud eksponaadina. Mõned kuulipildujad ja püssid varastatakse aga saksa sõdurite tagant, riskides seejuures koguni eluga.

Vaevalt on rügemendil mõni kompanii formeeritud, kui see tuleb juba välja saata rindele, lõunapoole Tartut. Kuid peatselt tekib rügemendil teine rinne põhjapoole, Tormasse, kuhu enamlased on tungimas, tules Lohusuu kaudu. Taandudes samm-sammult on rügement vaenlase rõhuva ülekaalu ees lõpuks ometi sunnitud sama aasta 21. detsembril Tartu maha jätma.

Taandunud Põltsamaa suunas ning korraldanud oma osi organiseeris rügement uue positsiooni Tapiku, Aidu joonel. 27. detsembri hommikul üritabki vaenlane Aidu

Dr. K. Ulmanis.
Läti Vabariigi President.

Kindral J. Balodis.
Läti Vabariigi Sõjaminister.

Läti iseseisvuse 19. aastapäeva puhul

18. novembril 1937.

18. novembril pühitses Läti oma iseseisvuse 19. aastapäeva. Lätis iseseisvuse väljakuulutamine sündis sootuks teissugustes oludes kui Eestis. Kuigi idapiirile koondus juba punaosi, siiski toimus see riiklikult üli-tähtis samm võrdlemisi rahulikkudes oludes. Vaatamata sellele osutusid noore riigi esimesed elupäevad ülirasketeks ja katsumisriikasteks. Kõigepealt puudus Lätil oma elu alalhoiuks kõige vajalikum: tal puudus reaalne jõud sõjaväe näol. Maailmasõja kes-tes loodud kuulsusrikkad kütipolgud olid lahkunud võõrsile ning võitlesid seal võõ-
raste ideede eest. Sõja kestes tugevasti kannatanud maa ei suutnud pakkuda noorele riigile materjalselt hädavarvilikumatki. Samuti takistasid maalt lahkuvad okupatsiooniväed kõigiti riigi organite tegevust. Ka rahvas polnud veel saanud tunda enamlist võimu, mispärast paljudel puudus selge arusaamine selle vastu väljaastumise vajadu-

sest. Kõike seda arvestades on arusaadav, et ka väga paljudele neile, kel iseseisev rahvuslik Läti oli südamelähedane, näis olukord lootusetuna ning puudus usk iseseisva riigi tulevikku.

Selles lootusetus olukorras juhtis riigi õi-
getesse roobastesse tolleaegne peaminister K. Ulmanis. Peaminister K. Ulmanis, koos pärastise ülemjuhataja kindral Balodisega, pani aluse uuele rahvuslikule sõjaväele, mu-
retses õigel ajal ning vastavalt olukorrale sõ-
jalist abi liitlastelt, Eestist ja Poolast, lõi riigis kindla korra, sisendas rahvasse usku riigi elujõulisusse ning viis õnnelikult riigi välja ülirasketest ja keerukast olukorrast ning lõpetas võidukalt sõja.

Pärast vabadussõda algas Lätis suur ning hoogus ülesehitamistöö, ning praegu meie liidurahvas sammub üksmeelselt ja suurte sammudega vastu õitsengule. Selleks 19. aastapäeva puhul palju õnne!

20 aastat viljakat tööd.

Käesoleva kuu 21. päeval möödub 20 aastat ajast, millal pandi alus ühele meie vanemaist rahvusväeosadest — Teisele Eesti Polgule. 1917. a. murrangu aegadel Teise Eesti Polguna, meie Vabadussõjas Teise Jalaväe Polguna ja nüüd rahuajal Teise Üksiku Jalaväe Pataljonina on sellele väeosale osaks saanud olla määrava tähtsusega teguriks meie riikliku iseseisvuse kättevõitlemisel ning kodumaa julgeoleku kaittsel.

Rahuldustundega võib väeosa 20. skp. Tartus pidulikult aastapäeva pühitsedes tagasi vaadata seni käidud teele. Sel päeval ruttavad Tartusse ka väeosa endised lahingukaaslased — Eesti Teise Polgu Seltsi liikmed, et koos pataljoni praeguse perega ühiselt meelde tuletada väeosa võitlusi ja võite, elu ja tööd, milles oleme tohtinud ja võinud anda oma parima.

Aastapäeva puhul tervitan südamest vanu lahingukaaslasi. Minu otsesemad õnnitlused pataljoni praegusele perele pidupäevaks. Soovin, et väeosa kohusetruult jätkaks oma eelkäijate traditsioone ning tänapäeva ja tuleviku riigikaitse tööd ja ülesandeid.

Kindralmajor A. Kurvits VR I/2
2. Jalaväepolgu ülem Vabadussõjas.

Jääme ikka kokku oma vana väeosa ümber, siis kroonib meie ühiseid püüdeid alatine edu!

A. Kurvits,
kindralmajor,
Eesti Teise Polgu Seltsi
esimees.

küla vallutamist, olles nii arvuliselt kui ka relvastiselt rõhuvas ülekaalus. Algas Aidu lahing, mis lühikeste vaheaegadega kestis kuni 4. jaanuarini 1919. a., millal enamlased, mitte suutes rügemendi vastupanu murda, olid sunitud tagasi tõmbuma. Seega oli Aidu lahing 2. Jalaväerügemendile murdelahinguks, kus ta lahinguõnn pöördus paremusele ning kust alates kiskus ta võidu võidu järele vaenlasel käest.

Algas vaenlase jälitamine, mis suundus ikka edasi lõuna poole, lähemale Petserimaa väljadele, kus rügemendil tuli pidada ägedaid lahinguid. 31. jaanuaril jõuavad rügemendi eelosad Petserini, kus vaenlane on suutnud end juba koguda. Pärast raskeid heitlusi vallutab rügement 4. veebruaril Petseri.

Nüüd on rügemendi rinne laienenud ning seega ta jõud laiiali hajutatud, kuna aga vaenlane üha koondab oma jõude. Peagu iga küla vallutamisel tuleb rügemendil lüüa veriseid lahinguid. Eriti raskeks kujuneb Vašina-Gora ja Molnika küla vallutamine, ning pealegi käivad need käest kätte. Mõlemad külad on pommitamisega tehtud maatasta. Ägedaid võitlusi tuleb rügemendil pidada ka Bobkova, Lebedi ja Truba küla all, kus lahingud muutuvad paiguti nii ägedaiks, et minnakse tägivõitluses kokku.

Siis aga alustab vaenlane omakorda suurt pealetungi, olles juba peagu kümnekordses arvulises ülekaalus. Rügement hakkab taanduma, olles 11. märtsil sunnitud ka Petseri maha jätma. Petseri vallutamisest kuni selle mahajätmiseni on rügemendi ridadest

välja langenud üle 300 mehe. Kuid kõik see ei vähenda rügemendi lahinguindu, ning asudes uuele seisukohale edela poole Petserit, jäi rügement seal algul pidama kaitselahingut, minnes märtsikuu lõpupäevadel pealetungile üle.

15. aprillil võimaldati rügemendile, kes juba Vabadussõja algusest peale oli vahetpidamata viibinud lahinguis, lühiajaline puhkus Võrus. Rindelt vahetas teda välja Tartu Tagavarapataljon. Rügemendi I ja II pataljon toodi puhkuseks Võrru, kuna aga ta III pataljon jäeti rindele-asunud Tartu Tagavarapataljoni varuna Petserisse.

Enamlaste pealetung meie lõunarindel ähvardab aga muutuda saatuslikuks Võru linnale, sest nende tagasitõrjumiseks pole värskeid jõude enam kuskilt võtta. Ja nii peab 2. Jalaväerügement pärast kolmepäevast puhkust juba jällegi asuma rindele. Rügement saadetakse Vastseliina rajooni, kus seni on viibinud 1. Ratsarügement. Jällegi tuleb rügemendil sooritada rida raskeid heitlusi, mis kujunesid eriti ägedaiks Rogosi ja Munamäe ümbruses.

Kui siis 1. mail asusid meie väed üldisele pealetungile, murti vaenlase vastupanu, ning maikuu lõpuks oli vaenlane löödud Lõuna-Eestist välja. Algas Põhja-Lätimaa vabastamine, milles ka 2. Jalaväerügemendil on oma osatähtsus. Rügement suundub Aluksnesse (Marienburgi), jäädes selle ümbrusse peatuma ülesandega, tagada meie lõunapoolse rutanud väeosade tagalat ida poolt. Siin tekitab punaste üksikuid kokkupõrkeid, mis aga suuremaiks lahinguiks ei hargne. Vaenlane oli koondanud end Vilaka (Marienhauzeni) ümbrusse ning loonud seal enesele tugeva kaitsepositsiooni.

Põhja-Lätis teotseb rügement kuni 25. septembrini, millal ta välja vahetatakse ning asetatakse varru. Sellega lõpebki ta sõjaline tegevus. 11. oktoobril koondati rügement Valka, kust ta aga juba 4. novembril saadeti jällegi Aluksne ümbrusse rindele. Detsembrikuu algul toodi aga rügement tagasi Valga ümbrusse.

Vahepeal üritavad enamlased Viru rindel suuremat pealetungi, ja seepärast osutub vägede koondamine sinna paratamatuks vajaduseks. Nii saadetakse ka 2. Jalaväerügement 19. detsembril Jõhvi-Sompa ümbrusse, kus ta sõjategevusest osa võtmata püsib kuni Vabadussõja lõpuni, millal ta viiakse Võrru. 1920. a. mais tuuakse aga rügement Tartu, mis on jäänud ta püsivaks ning alatiseks asupaigaks.

Esimesed aastad pärast Vabadussõda pidas rügement piirivalve teenistust, kusjuu-

Kolonelleitnant V. R. Kohal.

2. Üks. Jalaväepataljoni praegune ülem.

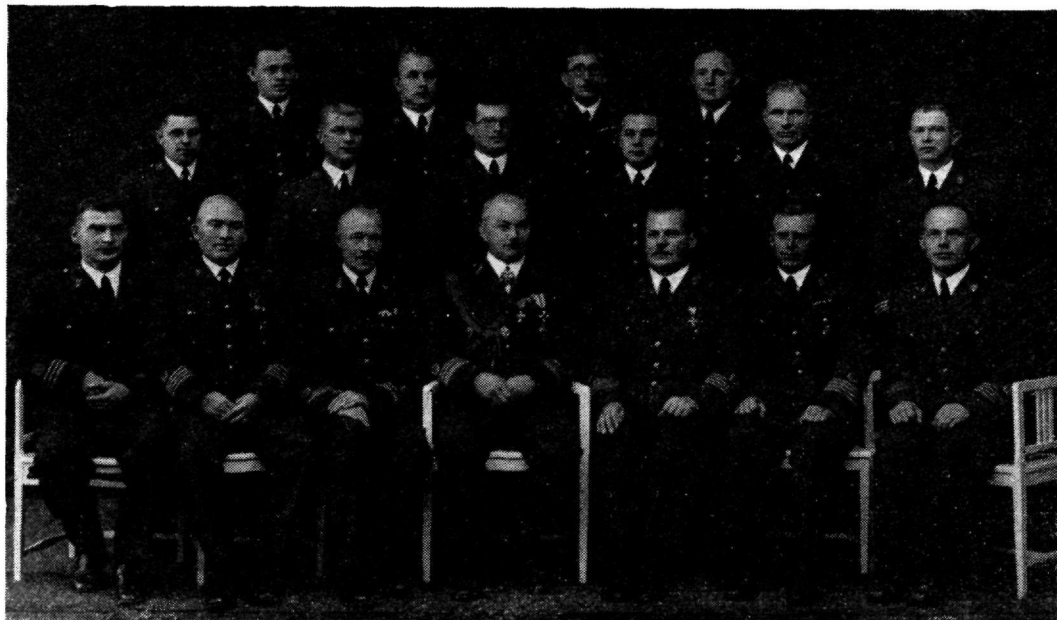
res ta peamiseks valvealaks oli Peipsi järve rannik. 1921. aastal liideti rügemendiga Kuperjanovi Partisanide Rügement, ning mõlemad väeosad, moodustades kumbki ühe pataljoni, jäid edasi teotsema 2. Jalaväepolgu nime all. 1923. a. nimetati sõjaministri käskkirjaga seni polgu nimetust kandnud väeosa ümber rügemendiks.

1922. a. asutas rügemendi ohvitseride kogu oma laenukassa, mille rahasummad laekuvad liikmeskonna igakuistest osamaksumust. Kuna aga säärane üritus oli meie ohvitseride kogudes esmakordne, siis on 2. Jalaväerügemendi ohvitseride kogu laenukassa olnud teistelegi väeosadele laenukassade asutamisel eeskujuks. Ka hiljem asutatud rügemendi allohvitseride kogu võttis oma laenukassa asutamisel selle põhikirja vastavate muudatustega omaks.

Samal aastal asutasid rügemendi allohvitserid väeosa juhtkonna algatusel oma kogu, mis jällegi on olnud meie väeosades esmakordseks ürituseks ning mille põhikirja on hiljem teised väeosad samalaadsete kogude asutamisel eeskujuks kasutanud.

1928. a. eraldati rügemendist Kuperjanovi Partisanide Pataljon, ning 2. Jalaväerügement hakkas sellest ajast eksisteerima 2. Üksiku Jalaväepataljoni nime all, kandes seda nimetust tänini.

Tartus on rügement leidnud kohalikult seltskonnalt sõbralikku vastuvõttu ning suhtumist. Hinnates rügemendi teeneid Vabadussõjas, annetas Tartu seltskond 1928. a. talle lipu.

Grupp 2. Üksiku Jalaväepataljoni ohvitseri. Keskel pataljoni ülem.

1934. a. jaanuarikuu algul istutas rügement Aidu lahingu 15. aastapäeva puhul oma elamu esisele „Aidu tamme“, mis seks puhuks oli toodud Aidu külast. Tamme juurde paigutati ka vastava pealkirjaga kivi.

Õpetades noortele Vabariigi kodanikele sõjalisi oskusi püüab rügement neist kasvatada ka häid isamaakaitsjaid. Säilitades oma vanu traditsioone püüab ta sisendada noortesse lugupidamist oma eelkäijate vastu, et ikka ja alati alal hoida vaimustust, mis sõjapäevadel innustas mehi, kes rügemendi koosseisus on teinud suuri tegeusid.

Kakskümmend aastat on möödunud, tormised sõjapäevad on jäänud kaugele seljataha, ja nüüd täidavad rügemendi ridu need noormehed, kes sündisid siis, kui sündis rügementki.

Heites nüüd oma 20. aastapäeva puhul pilku minevikku, meenutab pataljon kõiki väeosi ja isikuid, eriti aga neid, kes Vabandussõjas külg-külje kõrval temaga võideldes aitasid kaasa 2. Jalaväerügemendi edule heitluses vaenlasega. Neid kõiki palub pataljon vastu võtta ta soojema tänu.

E. K.

2. Üksiku Jalaväepataljoni Üleajateenijatekogu 1922–1937.

Käesoleva aasta 29. nov. pühitseb meie sõjaväe vanim üleajateenijatekogu oma 15. aastapäeva. Selle organisatsiooni asutamistööle pilku heites tuleb mainida, et see oli esimene juhtumus, kus sõjaväe nooremalt juhtkonda, s. o. allohvitseri, püüti organiseerida ja rakendada isetegevuslikule tööle. See algatus leidis väärilist hinnangut sõjaväe kõrgemas juhtkonnas ja mõned aastad hiljem töötati välja üleajateenijatekogude normaal-põhikiri.

2. Üksiku Jalaväepataljoni Üleajateenijatekogu asutamise mõtte algatajaiks olid tolaaegne 2. Jal. rüg. ülem kolonel S. Pinding ja Kuperjanovi Part. Pat. ülem. kol.-ltn. V. Kohal.

29. nov. 1922. a. rüguili kutsel tulid kokku 34 allohvitseri ja arutasid ühise organisatsiooni asutamise küsimust ning otsustasid asutada 2. Jal. rüg. Üleajateenijatekogu. Samal koosolekul valiti kogu ajutiseks juhatajaks veltv. Blumberg ja kirjatöömehetajaks kapral D. Varkel. Otsustati välja töö-

Grupp 2. Üks. Jalaväepataljoni üleajateenijaid ühes pataljoni ülemaga.

tada põhikiri ja laenu-hoiukassa kodukord, milleks valiti komisjon: velty-id: Saar, Abel, Blumberg, v. a. o. Viiburg ja v. a. o. Kukk. See töö, eriti põhikirja väljatöötamine, nõudis palju vaeva, sest see oli esimene katse sel alal. Eeskujuks võeti ohvitseridekogu põhikiri. 8. dets. 1922. a. üldkoosolekul tehtud parandustega esitati põhikiri kinnitamiseks rügemendiülemale, kes kinnitas selle 21. jaan. 1923. a.

12. veebr. 1923. a. valiti kogule juhatus kinnitatud põhikirja alusel: kogu esimeheks velty. Vold. Saar, abiks rms. R. Kuld, laekuriks kpr. M. Kukk ja sekretäriks rms. Sepel.

Et kogul summasid peale liikmemaksude kasutada ei olnud, siis oli juhatusel suurimaks mureks asuda summade hankimesele. Selleks otstarbeks korraldati maksulisi piduõhtuid, kus tegelastena esinesid allohvitserid ja nende perekonnaliikmed.

Juhatus asus allohvitseride toitlustamise korraldamisele, saades selleks otstarbeks väeosalt ühe toa ja köögi, mille sisustamiseks üldkoosolek määras 23 500 marka. Köögi avamine toimus 20. märtsil 1924. a. ja leidis suurt poolehoidu ning oli suureks abiks, eriti laagris, allohvitseride toitlusta-

misel. Köök töötas kuni 1925. a. sept.-kuuni, millal muutunud oludes lõpetas tegevuse.

12. dets. 1926. a. otsustati asutada kogu juurde matusekassa, mille kodukord kinnitati 20. veebr. 1927. a. Matusekassa ülesandeks oli kindlustada oma liikmeile surma puhul korralikku mahamatmist ja korraldada surnud liikmete haudu. Surma puhuks määrati 5000 mrk. matusekuludeks, millist summat võis tarbekorral suurendada. Matusekassa sissetulekuks oli sunduslik liikmemaks 50 marka aastas. Praeguse kogu matusekassa liikmeks on arvatud ka allohvitseride abikaasad. Kogu juures töötab ka laenu-hoiukassa, mille ülesandeks on moodustada igakuiseist sissemaksudest ka-

2. Üksiku Jalaväepataljoni Üleajateenijatekogu juhatus.

pital, millest liikmeile tarbekorral antakse laene. Sissemakstud summad kannavad protsente ja neid sissemakse võib liige vabatahtlikult ka suurendada.

Sellisel kujul teotses kogu kuni hakkas maksma Vabariigi Valitsuselt kinnitatud sv. üleajat. kogude normaalpõhikiri, s. o. 21. jaan. 1928. a.

1928. a. maikuul avanes kogul võimalus üürida linnas endale kasiino ruumid, mille pidulik avamine sündis 26. sept. kutsutud külaliste ja väeosa ohvitseride osavõtul. Ruumide saamisega avanes kogul võimalus põhikirjas ettenähtud tegevuste ja sihtide taotlemiseks. Meelelahutuseks korraldati koosviibimisi ja tantsuõhtuid. Liikmete silmaringi laiendamiseks ja vaimse taseme tõstmiseks korraldati loenguid ning kursusi. Samuti korraldati igal talvel male, ping-pongi jne. võistlusi ning 1929. a. maikuus laskevõistlus vintpüssist ja sõjapüstolist.

1. okt. 1928. a. 2. Jal. rüg. jagunemisel kaheks iseseisvaks pataljoniks jäi kogu endisel alusel töötama nimetuse all — 2. ja Kuperjanovi Üks. Jal. pat. üleajateenijatekogu.

1929. a. asutati kogu juurde raamatukogu, mida täiendatakse eelarve korras igal aastal, võimaldades liikmeile lugemiseks valitud kirjandust.

Alates 1931. a. korraldati nelja suve kestel 2. ja Kup. Üks. Jal. pat. allohvitseride vahel kergejõustiku ja võrkpalli võistlusi, mis olid väga konkurentsirikkad ja huviküllased. Võisteldi pataljoni ülemate ja kogu juhatuse poolt väljapandud ränd auhindadele. Samuti anti ka individuaalauhindu. Osavõtt oli kuni 65% kogu liikmeskonnast.

Kuni 1931. a. 16. maini oli kogul kasutada iseseisvad ruumid. Siis kogu liitus ruumi-

de kasutamisel garnisoni üleajateenijate ühiskasiino juurde liitunud kogudega, sest viiel kogul on majanduslikult kergem ruumide üürimine. Osa väljaminekust, mis oli ette nähtud ruumide üürimiseks, võis rakendada teistele aladele. Korraldati eesti keele kursus ja hiljem ühes teiste liitunud kogudega eesti ja soome keele ning mateemaatika kursus. Liikmete füüsiliseks arendamiseks üüriti talveperioodil võimlates tunde, 2—3 tundi nädalas.

Rahaliste sissetulekute hankimiseks korraldati pidevalt „Sõdurite Kodus“ maksulisi piduõhtuid. Suve perioodidel korraldati väljasõite ja ekskursioone. Nii käidi Taevaskojal, Otepääl, Alatskivil jne.

2. Jal. rüg. (hiljem 2. ja Kup. Üks. pat. üleajat. kogu) tegevus ligi 13 a. kestel oli intensiivne ja taotles täiel määral neid eesmärke, mis põhikiri esitas, ja oli üks vähestest liitkogudest, kus liikmed koosnesid kahe väeosa allohvitseridest.

1935. a. jaanuaris toimus kogu lahutamise kaheks iseseisvaks koguks.

2. Üksiku Jalaväepataljoni Üleajat. kogu viimased 3 aastat on olnud eriti töörohked. On erilist rõhku pandud kodumaa tundmaõppimisele, sest meil kui elukutselistel sõjaväelastel ja juhtidel tuleb sõja korral teotseta maastikul, seep. peab eriti tundma kodumaa maastikku ja tema iseäraldusi. Selleks otstarbeks korraldati 1935. a. ja 1936. a. suvel rida ekskursioone. 1937. a. suvel korraldati ekskursioon Saaremaale. Kuigi see oli seotud suurte raskustega, õnnestus ta siiski hästi, tänu väeosa ülema ja majandusülema vastutulelikkusele. Reis kestis 4 päeva. Läbiti Põltsamaa, Türi, Paide, Kuressaare, Vilsandi, Sõrve j. t. vaatamisväärsamad kohad. Erilist huvi pakkus Vilsandi

linnuriik ühes oma huumoriküllase „kuninga“ kpt. Toomiga, samuti Kuressaare loss, Kolovere loss ning Saaremaa omapäranemaastik. Läbisõidetud maa üldpikkus oli 900 km. Kui kõigil ekskursioonidel läbisõidetud teid liita, siis on kogul 2700 km teekond seljatta. See on tähelepanu vääri arv, eriti kui arvestada meie piiratud aega ja rahalisi võimalusi.

Ka kehaliste võimete arendamisele on pandud suurt rõhku. Käiakse innukalt võimla tundides jne. Ka on korraldatud ja osa

2. Üksiku Jalaväepataljoni kasarm.

võetud garnisoni allohvitseridekogude vahelistest spordivõistlustest, millistel kogu 1935. a. tuli üldvõitjaks ja kahel järgneval aastal 2. Div. Suurtükiväe Üleajat. kogu järgi teiseks. Neil võistlusil kogu omandas rändauhinnad võrkpallis ja teatejooksus.

Üldse on kogu sportlike ja laskeala tagajärgede poolest Tartu kogude esirinnas.

Kogu tegevust juhivad juhatuse juhatuse koosseisus: esimees v.a.o. R. Kuld, abiesimees v.a.o. A. Trummal, sekretär v.a.o. A. Kivi ja laekur n.a.o. A. Jäger. 15. aastapäeva pühitsetakse 27. nov. s.a. Tartu garnisoni üleajateenijate ühiskasiinos korraldatud koosviibimisega, millest kutsutakse osa võtma neid allohvitseri, kes olid kogu juhatuse liikmed kogu algpäevil ja kelle töövõime praegune kogu võib vaadata tagasi oma töö- ja saavutusterikkale minevikule. Kogu on oma eesmärgiks võtnud: aidata kaasa oma liigete silmaringi laiendamiseks, luua ja süvendada ühistunnet, üksteise mõist-

Vabadussõjaaegsed allohv. 2. Üks. Jalaväepataljonis. Istuvad vas. paremale: v.a.o. J. Sepp, veltv. E. Abel VR II/3, n.a.o. A. Muda; seisavad v.a.o. R. Kuld ja v.a.o. M. Soo.

mist ja arusaamist kutsutöö ülesannetest. Kogus valitseb terve, optimistlik ja aastate jooksul väeosas väljakujunenud terve vaim. Kogul on viis liiget, kes kaasa tegid väeosaga Vabadussõja. Need on ka meie kogu loojad; nende kaudu on edasi kantud nooremale generatsioonile väeosaga Vabadussõjaaegset vaimu.

K.

Maailmasõja lõpp.

Ed. Laaman.

Maailmasõja lõpp, Saksa väherahu liitriikidega 11. novembril 1918, tuli üllatusena kõigile. Et Saksamaa enam sõda ei võida, see selgus talle juba 1918. a. augustis, kui tema suur pealetung oli jooksnud ummikusse. Kuid et ta nii äkki kokku variseb, seda ei oodanud ta ise, veel vähem tema vastased.

Nähtavasti oli see tema sõjajõu prestiiž, mis kõiki oli võlunud. Seepärast tõid katastroofi enam psühholoogilised, kui puhtsõjalised tegurid. Kui prestiiž oli murtud, siis varises kõik äkki kokku.

Seda kinnitavad eriti viimaseaegsed avaldused maailmasõjast. Kõige iseloomulikult ilmses see juuli keskel 1918, kui toimus teistkordne „ime Marne'il" ja saksa väed, kes Reimsi juurest sööstisid juba otse Pariisi peale, tagasi paisati.

Sel hetkel ei lugenud liitriikide väejuhid seda veel sugugi pöördeks. Saksa peale-

tungist nähti osa võtvat kõigest 27 diviisi. Sellest järeldas Inglise kindralstaabi ülem sir Henry Wilson, et hoop taotleb ainult liitlaste varude äratõmbamist põhjast, kuhu hiljem suunatakse pealööki.

Peaminister D. Lloyd George palvel valmistas siis sir H. Wilson, läbi rääkides Briti ja Prantsuse ülemjuhatusetega, pikema märgukirja sõja väljavaadetest. Sir H. Wilsoni päevikute juures (Sir C. Callvell: Field-Marshal sir H. Wilson, his life and diaries, London, II, lk. 119) on jutustatud, kuidas see märgukiri arutusel oli Briti sõjakabinetis ja seal otsusele jõuti, et sakslasi ei suudeta lüüa Prantsusmaal. Seepärast „otsiti siis loorbereid teistel rinetel".

Lloyd George, kes tol korral eriti peale käis Saloniki rinde kõvendamiseks, on nüüd oma mälestuste viimases köites („War memoirs", VI, lk. 3110 jj.) avaldanud selle märgukirja. Seal nähtub, et ka sõjamehed

polnud optimistlikumad. Sir H. Wilson leidis, et Marne'i vastulöögiga on sakslased kaotanud selles sektoris algatuse. Kuid ta luges veel võimalikuks, et sakslased kas suruvad inglased välja kanali sadamate¹⁾ juurest, võtavad Pariisi või murravad läbi Prantsuse rinde. Kuna Inglise kanali vallutamiseks saksa veealused paadid kergemini pääseksid ameeriklaste juurdevedu takistama, siis soovitas Inglise kindralstaabi ülem sel korral Ameerika vägede ülejääke saata mitte Prantsusmaale, vaid — Siberisse, et seal koos tšehhoslovakkidega Vene rinnet uuesti jalule seada.

Mis puutub liiduvägede pealetungisse, siis arvas sir H. Wilson seda võimalikuks saavat alles 1919. a. juulis, kui liitriikidel oleks ligi poolemiljoniline ülekaal sakslastega võrreldes. Ta kaalus koguni, kas ei tuleks liitriikide pealetungi edasi lükata 1920. aastaks.

Üldse olevat Briti väejuhid kõikunud äärmise optimismi ja pessimismi vahel. Nii olnud ülemjuhataja Haig 1917. a. veendunud, et isegi juhul, kui Venemaa lahkub sõjast ja ameeriklased pole veel õppinud sõdima ega prantslased veel toibunud, siis Inglise sõjavägi üksi võiks 1918. a. sakslasi lüüa. Mõni nädal pärast seda julget ennustust muutunud aga ka Haig pessimistiks. Joffre ja Foch olnud ikka optimistid, Petain aga vastuoksa — kalduv skepsisele. Ülemjuhataja hiigla võim maailmasõja suurvägede üle olevat mõjunud kui alkohol: enamasti ta joovastanud, mõnda aga deprimeerinud. Kuid ikka mõjutanud ta otsustamist.

*

Fochi optimism oli see, mis otsustas. Tema pealekäimisel võttis Haig ette 8. augusti pealetungi Amiensil all, mille tulemus oli suurem, kui inglased lootsid. „Õnneks, ütleb Hindenburg, ei läinud inglased sel päeval kuni Somme'ini, kuigi meil poleks mingisuguseid nimetamisväärt vägesid olnud neile vastu saata“. See oli sakslaste „must päev“. Ludendorff veendus, et saksa võitlusvõime on langemas ja et seda pole enam võimalik uuesti jalule seada, mis pärast sõda tuleb lõpetada.

Murrangu peateguriteks loevad saksa sõjajaloolased tanke ja propagandat. Tangid etendasid liitlastel 1917. a. alates üha suuremat tähtsust. Ka sakslased olid sellel alal mõndagi teinud, kuid, nagu von Kuhl tunnistas, tanke ei loetud seal küllalt tähtsateks.

¹⁾ Kanali sadamate all on mõeldud Calais ja Boulogne'i, kui inglaste baase Prantsuse rannikul. Toim.

Mis puutub propagandasse, siis oli siin ülekaal liitriikidel. Enamlaste ja patsifistide kihutustöö, millest sakslased ütlevad, et see on nende väele „pussihoobi selga“ virutanud, teotses mõlemal poolel ja liitriikide vabamates oludes vististi enamgi, kui Saksamaal. Peaasi seisis aga selles, et sakslaste meeoleolu oli ülal hoitud võidulootusega. Teadmine, et sõda on kaotatud, läbis nüüd aegapidi kogu sõjaväe ja kõik rahvakihid. Selle tulemusest üksi oli küllalt kokkuvarisemiseks.

1918. a. suve algul, kui liitriikide juhid Versailles's nõu pidasid, oli ainult ülemjuhataja Foch see, kes valitsevat pessimismi ei jaganud. Teda nähti siis Briti välisministri lord Balfouriga elavas vestluses Versailles aias. Balfour kuulas vana sõjameest hoolega. Viimane aga ähvardas inglasi eslotsa rusikatega, hiljem ka jalaga. Teised imestasid. Selgus, et ülemjuhataja seletab diplomaadile oma suure vastupealetungi plaani. Kui see alanud, saab ta lööma küll siit, küll sealt, kasutades mitte ainult käsi, vaid ka jalgu ja tagudes järelejätmatult, et vaenlasele mitte aega anda hinge tagasitõmbamiseks.

See oligi, mis augustis lahti läks. Prantslaste hinnangute järele oli siis liitriikidel väljas 4 002 104 sõjameest, 21 843 kahurit, 5646 lennukit ja 1572 tanki. Sakslastel selle vastu 3 576 900 sõjameest, 18 100 kahurit, 4000 lennukit; tanke peagu ei olnud. Pealegi tuli liitriikidele iga nädalaga üle 50 000 ameeriklase juurde. Selle otsustava ülekaaluga trummeldas Foch nüüd vahetpidamata hoop hoobi järele ja sakslased pidid igakord taganema. Ka nende suurepäraselt kindlustatud Hindenburgi ja Siegfriedi positsioonid ei suutnud vastu pidada.

Enne kui siin jõuti sõja otsustuseni, tuli see ootamatult mujalt.

*

Länerindel toimuva positsioonisõja tõttu otsisid liitriigid juba ammu mõnda kaugeimat teed võiduks. Kogu 1918. a. käisid sellepärast ägedad heitlused riigijuhtide ja väejuhtide vahel, kuna viimaste peatähelepanu oli arusaadavalt suunatud länerindele ja nad ei tahtnud lasta seal heameelega saata väeosi mujale — politikameestele „odavaid loorbereid“ lõikama.

Nii kerkis 1918. a. suvel muu seas päevakorrale ka küsimus Venemaa rinde uuesti ülesaitamisest. Sinna olid liitriigid juba saatnud vähemaid väeosi, et takistada sakslasi ja türklasi Baku õlivälju okupeerimast ja sõjamoona ladusid Muurmanis, Arhangelskis ja Vladivostokis ära võt-

Moment Poola rahvuspühal 11. novembril 1937. a. Varssavis korraldatud sõjaväe paraadist.

mast. Vladivostokist oleksid jaapanlased meeleldi ka edasi Siberisse läinud, kuid Ameerika Ühendriigid keelasid neid.

Kui tšehhoslovakkide mässuga kogu Siber ja Uuralimaad enamlastest vabastati, muutis Ameerika oma seisukohta. Kuid sealgi läksid vene enamlusvastaste ja liitriikide sihid varsti üksteisest lahku. Liitriigid tahtsid, et venelased uue saksa-vastase rinde jalule seaksid. Vene enamlusvastased tahtsid aga, et liitriikide väed tuleksid ja enamluse kukutaksid. Seda palus vene endise ajutise valitsuse peaminister Kerenski Londonis.

Niisama vähe nagu venelased olid huvitatud uuest sõjast Saksamaaga, niisama vähe olid liitriigid huvitatud põhjalikumast vahelesegamisest vene siseasjusse. Mitte enamlaste vaid sakslaste vastu käis liitriikide politika.

Rohkem õnne oli liitriikidel Balkanitel. Sõja algul olid kreeklased teinud ettepaneku, et liitlased marsiksid Konstantinopoli peale. Kuid nähtavasti Vene pealekäimisel keelati neile see ära. Siis ei annud liitriigid serblastele enne abi, kui need oma maalt juba peagu täitsa olid välja surutud. Kreekaga läksid liitriikide suhted üsna segaseks, kuni viimaks kuningas Konstantin 1917. a. juunis maalt välja aeti. Saloniki ees seisis liiduvägede kõrval serblased ja nende vastas bulgaarlased, kes mõlemad, tüdinud mitmeaastasest paigalseisemisest, kirglikult tahtsid koju. Bulgaarlastele tähendas kojumine taganemist,

serblastele — pealetungi. Kui 15. septembril serblased peale tungisid, põinud bulgaarlastelt enam vastupanu. 11 päeva hiljem oli Bulgaaria ülemjuhataja sunnitud vahe-
rahu paluma. Nüüd ruttasid serblased oma kodumaale ja 19. oktoobriks jõudsid Donau kallastele, kus katkestasid keskriikide ühenduse Türgiga.

Türklastel, kes parajasti olid Süürias inglastelt kõvasti lüüa saanud, ei jäänud muud nõu, kui 30. oktoobril vahe-
rahu alla kirjutada. Juba 27. oktoobril palus vahe-
rahu Austria ja päev hiljem kuulutas end Tšehhoslovakkia iseseisvaks.

*

Saksamaa jäi üksi. Kuni augustini oli ta lootnud võidule. Nüüd olid Hindenburg ja Ludendorff soovitanud keisrile otsida parajal silmapilgul Hispaania kuninga või Hollandi kuninganna kaudu vaheltsobitust rahutegemiseks. Seni pidi Saksa vägi suutma Prantsusmaal vastu pidada. Kuid soodsat silmapilku ei tulnud.

Kui inglased septembri algul Hindenburgi positsiooni läbi murdsid, pani Austria avalikult kõigile sõdijaile ette, astuda esialgseisse läbirääkimistesse. Liitriigid keeldusid. Ameerika president Wilson lisas, et tema tingimused on tuntud 14 punktis juba avaldatud.

Bulgaaria vahe-
rahu järele teatas Ludendorff keisrile, et Saksamaalgi ei jää muud, kui viibimata paluda vahe-
rahu. Saksa vägi võivat iga tund laostuda.

Uueks riigikantsleriks kutsuti Badeni prints Max, kes 4. oktoobril alustas kirjavahetust president Wilsoniga rahutegemiseks selle 14 punkti alusel.

Saksa kirjavahetus president Wilsoniga venis terve kuu. Kui Wilson tagatigi nõudis, muutis Ludendorff oma meelt. Ta oli lootnud, et liitriigid annavad vaherahu, mida Saksamaa ära kasutaks hinge tagasitõmbamiseks. Siis võivad sakslased ka üksi oma piiri kevadeni kaitsta. Seda ei tahtnud liitriigid aga anda.

Prints Max küsis Ludendorffilt otsekohe: Kas jaksame vastu pidada, kui me ei saa hinge tagasitõmbust? Ludendorff vastas puiklevalt: Jah, kui me saame hingetõmbust, siis suudame vastu pidada.

Prints Max sai sellest mulje, et Ludendorff ei taha niivõrd muuta valitsuse otsust, kui registreerida oma protesti selle vastu. Seepärast jätkati rahuläbirääkimisi. Ludendorff pani maha kindralstaabi ülema ameti. Diktaatorist lahti saades tundis keiser Wilhelm kergendust. — Hea, et te lahkusite, ütles ta Ludendorffile, — ma pean nüüd sõjasegaga endale uut riiki ehitama.

Kuid keisri lootused olid üürikesed. Wilson andis mõista, et liitriigid näevad temas Saksa kurja juurt ja tema keisri kohale jää-

des ei lepi ei millegi vähemaga, kui täieliku kapitulatsiooniga.

Algas draama viimane akt. Saksa valitsuses kasvas kaos. Saksa sõjalaevastik, keeldudes välja sõitmast, tõstis mässu. Käärivast pealinnast sõitis keiser Spasse, oma sõjaväe juurde. Riigikantsler prints Max haigestus ja liig suur annus unerohtu pani ta uimastusse 36 kriitiliseks tunniks — 1. kuni 3. novembrini. Ärgates leidis ta, et Saksamaal pole enam ainustki liitlast ja et mäss haarab kogu maa. Nõuti, et ta viiks keiser Wilhelmi vabatahtlikule tagasiastumisele, kuid Wilhelm kõhkleb ja lähedase sugulasega oli printsil raske peale käia. Ta piirdus vaherahu delegatsiooniga väljasaatmisega.

Kauplemistes Fochiga venisid päevad, mille jooksul revolutsioon Saksa sadamalinnadest paiskus pealinna ja rindele. Kui ka keisri peakorter enam julgeolekus polnud, loobus Wilhelm Saksa keisri tiitlist ja Preisi kuningana põgenes Hollandisse. Oma langemisega kiskus keiser kaasa ka monarhia. Kui 11. novembril vaherahu alla kirjutati, oli Saksamaa juba vabariik.

Saksamaa varises kokku, kui tema sõjavägi seisis alles väenlaste pinnal. Enne kui murdus mõök, murdus moraal. Maaõõõõõõ lõppes psüühilisest ülepingutusest.

„Kiirtuld!“

Kogu meie sõjaväe, eriti selle kandvama osa, jalaväe, väljaõppe eeskirju läbib punase joonena nõue õppida rahu ajal peaaegu jalgikult seda, mida läheb tarvis sõja korral. Meie väljendame siin sihilikult „peasjalikult“ ja mitte „ainult“, nagu see oli maksvuse kaotanud jalaväe määrustiku I osa motoks ning nagu seda nõuti veenvalt ka Vabadussõjale järgnevatel aastatel, kus selgus, et need alused, millele tugines lahinguvõitleja väljaõpe armees, millest meie sõjavägi õieti võisus, olid mitmes osas väärid. Vahetult pärast Vabadusesõda, kui muljed eriti värsked, püüti kõigiti vältida varem tehtud vigu ning võeti jalaväe eeskirja motoks: rahuaegses väljaõppes tuleb sõdurile kätte õpetada ainult neid oskusi, mis on vajalikud sõja ajal. Kuid varsti see pealtnäha õige põhisuund pörkas kokku tegeliku rahuaegse eluga. Selgus, et ka viimane seab üles sõjaväe väljaõppes teatavaid nõudeid, ehkki need

mängivad suhteliselt väga väikest osa. Nagu näib, tekkis rahuaegsete kogemuste põhjal meie Jalaväe Eeskirja I ossa ka käsklus tuleavamiseks (samuti tulekiiruse suurendamiseks) „kiirtuld!“.

Asjasse süvenedes näeme, et see käsklus, rahuldades küll mõnikord rahuaegsete õppuste olukordi, kus välise efekti saavutamiseks on vaja tõsta tulekiirust, ei ole sõja ajal kaugeltki otstarbekohane. Ta on isegi kahjulik. Mis aga sõja ajal osutub kahjulikuks, sellest peame ka rahu ajal loobuma, ehkki selle all kannatab vastavatel õppustel välise efekti saavutamine.

Kõigepealt teeme selgeks vastava eeskirja nõude. J. E. I § 128 loeme „... juhtudel, kui on vaja suurendada tulekiirust, võidakse anda kiirtuld“. Ja § 129: „Tuli avatakse käskluse järele: „Tuld!“ ja „Kiirtuld!““. Samadele tulekäsklustele vihjab ka L. E. IA § 105.

Tekib küsimus, mis vahe on lahingus „tule“ ja „kiirtule“ vahel. Kuidas (missuguse kiirusega) peab laskur lahingus tulistama siis, kui antakse käsklus „tuld!“ ja missuguse kiirusega siis, kui kõlab käsklus „kiirtuld!“? Otsest vastust sellele küsimusele meie J. E. I-st ei leia. Osaliselt selgitab aga seda küsimust L. E. IA § 74 (kiirlaskmise tehnika alused), kust loeme: „Kiirlaskmisel laskur ei pea tegema ühtki liigset toimingut ega liigutust. Tule kindel tabavus tuleb alahoida ükskõik kui kiire töötamise juures...“ Tsiteeritud paragrahvist nähtub, et lahingulise kiirlaskmise all tuleb mõista sellist laskmist, kus vastane võetakse tule alla maksimumkiirusega, kuid nii, et tuletabavus selle all ei kannataks. Tekib küsimus, kas lahingus laskur üldse saab ja tohib tulistada „ebamaksimaalse“ kiirusega? Kahtlemata mitte, sest ainuüksi juba tema eksisteerimine ise nõuab vastase hävitamist võimalikult kiiremal; vastasel korral langeb ta ise selle tule ohvriks. Samuti lahingus ei tohi laskur teha tulistamisel mingit kõrvalist liigutust, vaid, säilitades rahu, peab saatma vastase pihta võimalikult lühema aja jooksul võimalikult rohkem tabavaid laske.

Seni vaatlesime, millises vaimus laskur peab vastast tulega hävitama. Nüüd püüame selgusele jõuda, kuidas tavaliselt keskmiste võimeteiga laskur seda lahinguväljal (mitte õppeplatsil!) tule kiiruse suhtes teeb. Selleks vaatleme kaht teoreetilist juhtumit.

Ütleme, et teatava kaitsela asunud lajorinde ette ilmub 500 m kaugusel asuva künka lüngule vastase klp. Märk on küllalt tähtis, et seda tule alla võtta. Asudes kaugemal kui 400 meetrit, siis peab tuleavamine sündima jaoülema käskluse järgi. Nüüd, olenevalt olukorra üksikasjadest, jaoülem võib tuld avada käsklusega „Tuld!“ või „Kiirtuld!“ . Kui ta annab käskluse „kiirtuld“, siis iga mees, pärast vastava sihiku seadmist ja sihtpunkti valikut päästab, hindab oma tule tagajärge, lööb padrundi rauda, sihhib, päästab jne. Neid liigutusi ta teeb rahulikult kuid kiirelt, saavutades seega maksimumkiiruse tulekiirust. Aga milline oleks antud juhtumil tulekiirus siis, kui tuli avatakse lihtsa käsklusega „Tuld!“? Kas siis tulekiirus on väiksem kui eelmisel juhtumil? Ei, sest laskmise kiirust mõjustavad olukorra elemendid — laskekaugus, märk ja ilmastik on endine, järelikult rahuliku töötamise juures kõik laskmiseks vajalikud võtted võtavad sama palju aega kui eelmise korra juures ning tulekiirus jääb endiseks.

Teine näide. Vastane tungib peale võrdlemisi kinnisel maastikul kaitsela asunud

lajale. Tema üksikud võitlejad on nähtavad vaid aegajalt. Kaitsja laskurid hoiavad vastast tule all vastavalt sellele nähtavusele, s. o. märkide enam ilmudes tõuseb tulepinevus — kiirus, ning kadudes see jällegi langeb. Vastane, jõudnud ligikaudu 100 m kauguseni, tõuseb rünnakule, kujutades endast nüüd palju suuremat märki. Järelikult kaitsja laskurid võivad ja suudavadki nüüd tõsta märgatavalt oma püssitule kiirust. Tekib jällegi küsimus, kas selleks on vaja jaoülema erilist korraldust „Kiirtuld!“ (Vt. J. E. I § 128) või tõuseb püssitulekiirus iseenesest, olenevalt suuremapinnaliste ja lähemal asuvate märkide ilmumisest? Kahtlemata tulekiirus kasvab iga üksiku laskuri juures nüüd iseenesest, sest laskmise eeltingimused on muutunud palju lihtsamaks (märgid suuremaks ja kaugus väiksemaks). Järelikult tulekiiruse tõstmiseks pole siin tarvis erilist korraldust. Tulekiirust reguleerib iseenesest olukord, s. o. märgi suurus, nähtavus ja kaugus. Järelikult kahe käskluse (Tuld! ja Kiirtuld!) olemasoluks ei leidu mingit põhjendust, ning uuem neist — „Kiirtuld!“ peaks kaotama oma eluõiguse.

Nüüd tekib küsimus, mispärast siiski on võetud tarvitusele siinkohal tarbetuks tunnistatud käsklus „Kiirtuld!“? Vastus on väga lihtis. Seda on nõudnud rahuaegsed kogemused või õigemini vajadused. Rahu ajal on väga raske ning tihti isegi võimatu olukorda vastase suhtes kujutada sellise tõetruudusega, et tulepinevus nagu iseenesest tõuseks ja langeks seal, kus seda oleks tarvis õppuste huvides. Tihti rahuaegses olukorras jäi tulepinevus tõusmata seal, kus ta oleks pidanud tõusma. Tagajärjeks oli õppuse „halb väljakukkumine“ ning vastav peapesu ülemuse poolt. Et sellistest „soovimata nähtustest“ hoiduda, võeti mõnes väeosas juba varem, enne vastava eeskirja uue redaktsiooni ilmumist tarvitusele käsklus „Kiirtuld“. Hiljem see käsklus kandus ka eeskirja.

Kuid kas meie sellise tule „dirigeerimisega“ ei patusta tugevasti oma üksikvõitlejate lahingulise väljaõppe suhtes? Meie teame, et tegelikult lahingus tabamused tulest, eriti püssitulest on kohutavalt väiksemad rahuaegsetest õppe- ja lahingulaskmise tabamusest, sest et lahingus suur osa sõdureid ei suuda end täielikult valitseda ning saadab laske õhku, sihtimata. Vabadussõja aegu tekkis sellise laskmise põhjenduseks isegi öeldis: „ega mets tühi pole“. Kuid igale meist on selge, et selline „metsa suunatud“ tuli ei oma mingit väärtust.

Järelikult tegelikus lahinguolukorras ja ülemale ei tekita muret asjaolu, et laskurid jäävad tulista dest kuma ning tehes asjatuid kõrvalliigutusi ei tulista küllaldase kiirusega, vaid õige jaoülem on mures sellega, et ta laskurid tulistavad liiga kiirelt ja võib-olla et osa neist isegi sellise kiirusega, mis teeb võimatuks minimaalsema sihtimisegi. Seepärast oma võitlejate lahingupsühholoogiat õieti taipav jaoülem ei kriipsuta kunagi lahingu ajal oma käsus alla kiiret tuleavamise vajadust, vaid just täpsat ja rahuliku sihtimise tarvilikkust, s. o. oma ülesande kõrgusel olev jaoülem ei tarvita kunagi tuleavamiseks käsklust „Kiirtuld!“, vaid teeb seda käsklusega „Tuld!“. Samuti ei hakka taiplik jaoülem kunagi oma laskureid „tiivustama“ kiiremale paugutamisele hüüdega „Kiirtuld!“, vaid manitseb neid korralikule sihtimisele ja rahulikule teotsemisele. Seda manitsemist on eriti tarvis laskuritele lahingu kriitilistel perioodidel, s. o. siis, kui tavaliselt tule pinevus on tõusnud, olenevalt olukorrast, haripunkti. Siis on kõige rohkem põhjust kartuseks, et algab „metsa tulistamine“. Toodust nähtub, et käsklus „Kiirtuld!“ pole ainult tarbetu, vaid isegi kahjulik.

Ühenduses vaadelduga kerkivad üles kaks, seni rahuaegses väljaõppes vähe tähelepanu leidnud momenti. Kõigepealt meie tulevased sõjaaegsed jaoülemad peavad oskama hoida oma käsualuseid tuleavamise ja töötamise suhtes n. ö. „peos“. Nad peavad oskama oma käsualuste peale mõjuda niivõrd rahustavalt, et tuli ei pääseks iseenesest valla ja et see ei muutuks sihtimata paugutamiseks. Selleks peame oma jaoülemaid vastavalt välia õpetama. Arusaadav, et rahuaegses olukorras seda on raske ellu viia, kuid seda küsimust tuleb jaoülemate väljaõppel vähemalt allakriipsutatavalt puudutada. Teisaks: taktikalistel õppustel paukpadrunitega ja ilma nendeta peame pöörama rohkem tähelepanu sellele, et laskurid tulistaksid ka siin normaalselt, s. o. et nad ei tulistaks ühtegi lasku ilma sihtimata. Käesolevate ridade kirjutajal oli ihus alles hiljuti viibida ühel meie ohvitseride kursustel, kus kursandid täitsid mõningatel taktikalistel õppustel ka jaoülemate kohuseid. Ja kahjuks suurem osa neid praktikante ei pööranud mõneti tähelepanu sellele, kas teotsev laskur tulistas sihtides või ilma; küll aga keelasid kõik jaoülemad nagu ühest suust, et alla nii ja nii mitut meetrit ei tohi paukpadruniga tu-

listades pihta sihtida (seega otsene käsk „metsa tulistamiseks“). Tõsi, meil on olemas vastav julgeoleku käskkiri. Kuid seda käskkirja meie täidame ka siis, kui meie vastavalt julgeoleku distantsilt alates keelame üldse paukpadrunitega tulistamise, nõudes vaid lihtsat kuke päästmist õppepadruniga. Siis meie ei harjuta juba rahu ajal oma lasketehniliselt väga kõrgel tasemel seisvaid laskureid sihtimata tulistamisele. Teeme aga seda, siis tasub see end sõja korral väga valusalt kätte.

Kokku võttes: tegelikus lahinguolukorras pole kunagi karta, et püssituli muutuks liiga aeglaseks. Just vastupidi — tegelikus lahingus laskurite tuli, tingituna lahinguga ühenduses olevast psühholoogilisest pingest, kipub muutuma liiga kiireks, tihti isegi sihtimata paugutamiseks. Et seda sihtimata paugutamist sünniks lahingus võimalikult vähem, siis peab laskureid lahingu kestes rahustama, manitsema aeglasemale, täpsemale tulistamisele. Mingil juhtumil ei tohiks aga tuleavamiseks või kiiruse tõstmiseks kasutada sihtimatule tulistamisele provotseerivat käsklust „kiirtuld!“. Ka rahu ajal peaksime sellest käsklusest hoiduma. V.

*

Toimetuse pöördus käesolevas kirjutises ülestõstetud küsimuse selgitamiseks hr. kolonel J. Siiri poole, keele arvamuse küsimuse kohta avaldame siinjuures. Toim.

Artiklis „Kiirtuld“ on käsitletud küsimust täiesti õieti. Käsklus „Kiirtuld!“ on meie J. E. I üks „vääratusist“, mis nõuab parandust.

Küsimust iseenesest on aga täiesti õieti käsitatud L. E. IA §§ 74—83 (õigem: 74—98) nii väljaõppe meetodilt kui ka taktikaliselt.

Praegusaja lahingus peab käsirelvade tuli igal juhul ootamata kiiret tulelööki iseloomu.

Laskekiirus ei tohi aga milgi tingimusel ületada laskuri oskust: võita aega täpsaks sihtimiseks ja sujuvaks kukepäästmiseks püssi palgelt võtmise, ümberlaadimise, ettelükkamise jne. võtete maksimaalse kiirendamisega. Kuidas seda saavutada, see on täpsalt kirjeldatud L. E. IA §§ 74—83.

Eriti tähtis sealjuures on, et laskur algusest peale püssi ümberlaadimisel ei teeks liigseid liigutusi (töötab ainult parem käsi ja püssi uuesti ette lükates ja palge panes suunatakse ta ühtlasi ka märki).

Tulekiirus, ületades teatavaid piire, tuleb kahjuks täpsusele ja paratamatult väheneb laskekauguse suurenemisega ja tulistatavate

märkide suuruse ning nende nähtavuse vähenemisega. Oskamatu kiirendamine laskmisel on lihtsalt „paugutamine“.

Praegusaja lahingulaskuri väljaõpe nõuab kaadrilt asjasse põhjalikku süvenemist, suuri instruktorilisi võimeid ja isiklikku laskeosavust. Meie alalisel kaadril seisab sel

alal suur töö ees, eeskätt vastavate eeskirjade ja juhiste põhjalikus tundmaõppimises ja isikliku laskeoskuse arendamises, s. o. vastast ootamatult tabavateks, hävitavalt täpsateks kiirtule löökideks igasuguste lahingmärkide (õhumärgid jne.) pihta.

04. 11. 37.

J. Siir, kol.

Balti landesvääri üksiku eskadroni retk Lietene mõisa.

Major V. Jakobson.

Landesvääri operatsiooni algades 2. juunil 1919. a. paiknes 2. Jalaväepolgu I ja II pataljon Lätimaal Pededze jõe paremal (lääne) kaldal joonel: Jaunanna, Malupe ja Beja. Polgu III pataljon asus varus Aluksne järve idakaldal Ortuški ja Nikolskase külas ning nende külade ümbruses. Polgu staap — Aluksnes.

5. juunil 1919 oli esimene kokkupõrge meie soomusrongi nr. 2 ja landesvääri eelosade vahel Amati jõe raudteesilla juures. Sellest olenevalt paigutati samal päeval 2. Jalaväepolgu III pataljon oma asukohast Alsviki mõisa ümbruskonda eesmärgiga, et pidada silmas Riia poolt liikuvaid landesvääri osi. Ühtlasi saadeti polgu ratsamaakuulajate komandost mitu salka selgitama ajaloolise vastase liikumist Riia suunast. Üks ratsasalkadest käis Zeltini mõisas, kust 5. juuni hommikul oli juba läbi läinud landesvääri üksik eskadron, liikudes Gulbene poole.

2. Jalaväepolgu paremal tiival Lietene mõisas ja selle ümbruses asusid Peipsi Rannakaitse pataljoni allüksused: jalamaakuulajate komando Sita jaama juures; 2. rood — Lietene koolimajas; 3. rood — umbes 3 km Lietenest lõuna pool ühes külas ja ratsamaakuulajate komando — Lietene mõisas. Valvetõke oli pataljonist välja pandud Balvisse viivale teele mõisa vesiveski juurde. Need Rannakaitse pataljoni osad allusid operatiivselt 2. Jalaväepolgu ülemale.

2. juunil pärast lõunat umbes kella 1500 paiku jõudiski landesvääri üksik eskadron Lietene mõisa ning asus seal kõrtsi- ja teistesse ruumidesse. Uustulnukad olid kõik tuliutes saksa mundrites. Mõisas talitasid nad väga iseteadvalt ning koduselt, tulles end esitlema ning oma ilmumist põhjenda-

ma kohalolevale Peipsi Rannakaitse pataljoni osade üldjuhile al.-kapten B. Muraveisky'le alles pärast enda korraldamist ning sisseseadmist.

Organisatsioonilt jagunes eskadron kahte rühma ja ta koosseis võrdlemisi suure voooriga oli umbes 70 meest. Eskadroni keeleks oli saksa keel. Meeskond koosnes igasuguseist seiklusi otsijaist: Balti mõisnikest, venelasist jne. Nii näiteks kuulus eskadroni koosseisu: Volmari apteekri Meyer'i poeg, Saaluse mõisa omanik parun Maydell, vene suure slavofiili kindral Čerep-Spiridonoviški poeg ja teisi. Viimane mainituist püüdis pärast tema arreteerimist igati väita, et temal polevat midagi ühist Balti saksluse püüetega ning et tema olevat slaav-luse sõber. Tema olevat tulnud sõdima punaste vastu.

Juhtiv osa eskadronis oli Balti aadli käes. Eskadroni ülemaks oli Kuramaa mõisnik staabirittmeister parun Engelhardt. Ta oli aastailt üle 50, pika kasvuga kõhnavõitu härra, hoolikalt kammitud terava halli täishabemega. Eskadroni adjutandi kohused lasusid keskealisel leitnant von Müller'il, kes oli väga „libeda suuvärgiga“ mees. Majandusohvitseriks eskadronis oli kikkis vurrudega igasuguste sõjaliste huvideta tüse parun Maydell, ka Kuramaalt pärit.

Olles end kohale paigutanud, ilmusid parun Engelhardt ja von Müller al.-kapten B. Muraveisky juurde, esitlesid endid ning seletasid, et nad tahavad koos eestlastega teotseda ning ühiselt alata pealetungi enamlastele Lätimaa vabastamiseks punasest terrorist. Ühtlasi kinnitasid ning palusid uskuda, et neil puuduvat igasugune vaenlikkus ning agressiivsus eestlaste vastu. Seejuures

aga avaldasid aadlikud silmatorkavalt vähe huvi olukorra suhtes meie-esisel rindel ning meie edaspidistele sõjalistele kavatsustele üldse. Veel palusid nad pataljonilt lina Riias oodatava lennuki teateviskekoha markerimiseks. Kuna pataljonil säärane erilina puudus, hankisid nad mingisuguse valge lina mõisast ning asetasi selle oma asukohast 1 km eemale metsa servale. Lennuk, mida nad nii väga ning pidevalt ootasid, pidi ilmtingimata tulema samal või hiljemalt järgmisel päeval. Kuid lennuk jäi siiski teadmata põhjusil hoopis tulemata.

Kõik kõnelused siis ning ka edaspidi meie ja sakslaste vahel toimusid ainult vene keeles.

Muidugi andis al.-kapten B. Muraveisky kõik kuulnud ning nähtud andmed edasi 2. Jalaväepolgu staapi.

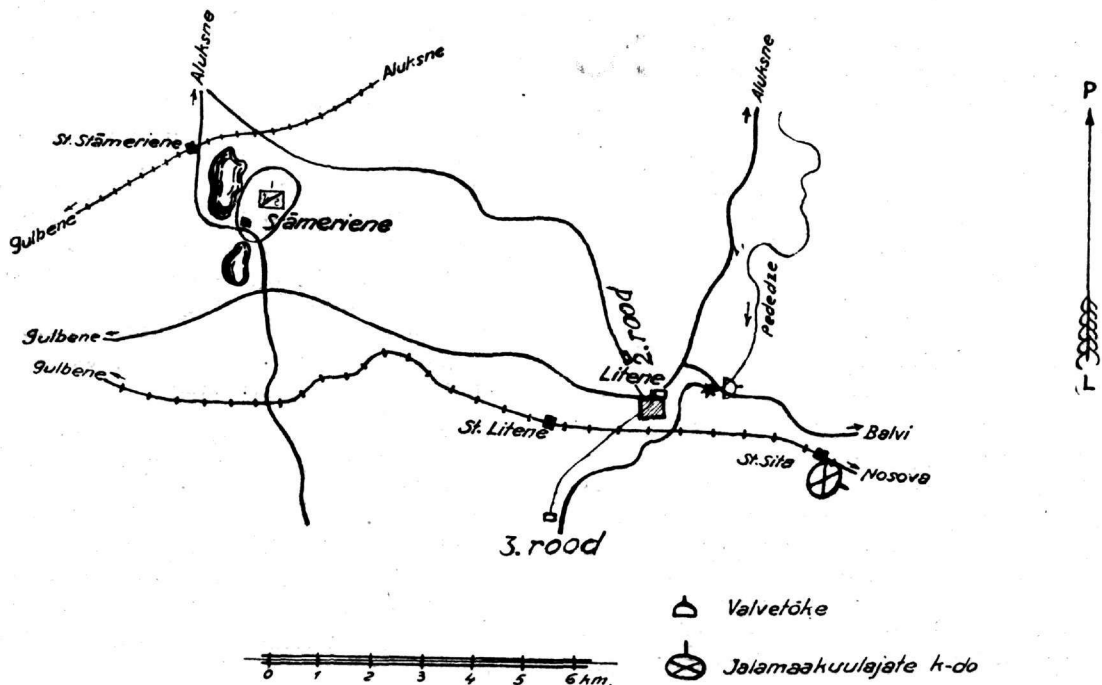
Sama päeva õhtul ilmus ette teatades Lietene mõisa 2. Jalaväepolgu ülem al.-polkovnik H. Kurvits koos oma adjutandi leitnant J. Järver'iga. Ta soovis kokku saada eskadroni ülemaga. See teade anti edasi parun Engelhardt'ile palvega tulla al.-polkovnik H. Kurvits'a juurde. Polguülema kohaletulek ning kutse polnud sakslastele põrmugi meelepärane. Olude sunnil nad täitsid selle käsu, kuid ilmselt vastumeelselt. Ilmusid Engelhardt ja Müller. Nad rääkisid jälle vaid oma kavatsusist teotsemisel punaste vastu ja lubasid järgmisel hommikul luure

välja saata Balvi suunas. Kuid jutuajamisel ei ilmutanud sakslased vähimatki huvi 2. Jalaväepolgu kavatsuste ning ühise koostöö kohta. Neist üldse ei kõneldudki. Muidugi mõista polnud mõeldav, et sakslased oleksid mõnes rinde osas saanud meist sõltumatult ning operatiivselt iseseisvalt teotseada. Al.-polkovnik H. Kurvits, süvenenud endasse, rääkis sakslastega seejuures äärmiselt vähe, kuulates ära vaid parun Engelhardt'i jutu.

Olid sakslased ruumist lahkunud, andis polguülem järgmise käsu: Eskadron ei tohi ilma tema sellekohase loaeta Lietene mõisast lahkuda ega mitte mingisugust sõjalist tegevust alustada, enne kui temalt, al.-polkovnik H. Kurvits'alt, pole selleks antud korraldust, sakslasi luurele Balvi peale mitte lasta. Selle käsu täitmise järelevalve ning nõude sakslastele teatavakstegemine pandi al.-kapten B. Muraveisky'le. Viimane andis selle direktiivi kohe õhtul edasi sakslastele, kes tegid väga imestunud näo. Nad ei suutnud säärast korraldust mitte kuidagi mõista.

Vaatamata keelule alustasid sakslased siiski järgmisel päeval kell 0600 von Müller'i juhatusel 15 mehega liikumist Balvi peale luurele, kuid peeti Peipsi Rannakaitse pataljoni valvetõkke poolt veski juures kinni. Von Müller ilmus kohe suure aplombiga pataljoniülema juurde ning protesteeris säärase käitumise vastu. Al.-kapten B. Muraveisky

Peipsi Rannakaitsepataljoni asetus 07.07.19 kell 0600

seletas siis veel kord von Müller'ile, et see on käsk kõrgemalt poolt ning et tema ei või siin mingisugust muutust tuua tekkinud olukorda. Ta palus sakslasi respektierida antud käsku, mispeale Müller lahkus mornil näol.

6. juuni möödus mõisas vähimagi välise pinevusega Rannakaitse pataljoni ja eskadroni vahel. Kohaliku pataljoni ülema vastu olid sakslased palju avameelsemad ja jutukamad kui nad seda olid al.-polkovnik H. Kurvits'a vastu. Jutuajamisel parun Engelhardt seletas ning rahustas, et nende ülemjuhataja tingimata leppivat kokku meie ülemjuhatajaga ning et nemad ühise õilsa idee pärast teotsemiseks punaste vastu saavat kindlasti loa. Selleks polevat vähimatki kahtlust. Parun ei suutnud ega tahtnud kuidagi aru saada sellest neile ebamäärasest olukorrast ning imestas, et neid ei lubata juba enne kokkulepet teotseda. Engelhardt analüüsis ning otsis takistuse põhjusi, kuid ei leidnud neid. Erilist huvi ilmutas parun meie Peipsi järve kaitsekorralduse kohta ning millegipärast ka Ivanovo-Boloto lahingu vastu, mis võis olla ka lihtsalt teesklemine.

Sakslased ootasid kogu päeva pikisilmi oma lennuki saabumist Riiast. Mitu korda päeva jooksul pöördusid nad pataljoniülema poole küsimusega, kas juba kord ometigi pole saabunud 2. Jalaväepolgu staabist korraldust nende läbilaskmiseks ning luba Balvi peale liikumiseks. Kuid säärast luba ei tulnudki.

Parun Maydell püüdis pataljoni sõdurite juuresolekul isegi humoriseerida ning tähendas muuseas poolsarkastiliselt: „Meie oleme suured eestlaste vaenlased.“ Õeldisele keegi ei reageerinud. Parun oli ühtlasi väga huvitatud meie maareformist. Selle kohta esitas ta rea küsimusi, et näiliselt saada teada meie ohvitseride ja rahvaväelaste arvamisi ning neilt informatsiooni.

Veel avaldas parun Maydell soovi, et meie sõjaväelased oma ober-ost rublad ümber vahetaksid Kerenski rahade vastu. Meil polevat ober-ost rubladega midagi peale hakata. Soovijaid aga ei leidunud. Paruni tõnkamiseks soovitas al.-kapten B. Muraveisky parunil Kerenski rubladest lahtisaamiseks osta parun Wulff'ile kuuluvat Lietene mõisast Kerenski rahade eest kaeru ning need pärast müüa ober-ost rublade vastu. Ostjaid mõisa ümbruskonnas leiduvat. Muidugi polnud säärane kaasmõisniku vastu sihitud ettepanek Maydell'ile vastuvõetav.

Sama päeva hilisõhtul kella 2300 paiku

helistas 2. Diviisi Staabi ülem kapten V. Mutt 2. Jalaväepolgu staabist, Aluksnest, pataljoni ülemale. Tekkis järgmine kahekõne:

— Tere, siin Mutt. Kas kapten Muraveisky?

— Tere, siin al.-kapten Muraveisky.

— Kus teie asute? Kas telefoni juures?

— Asun mõisast 300 sammu eemal meieis. Telefon on mõisas.

— Kas teie saaksite, kui teile käsk antakse, sakslastelt relvad ära võtta?

— Saan küll, sest mul on siin ligi 500 meest.

— Jääge telefoni juurde kuni öösi kella 0200-ni ja oodake seda käsku. Kui aga kuni kella 0200-ni seda käsku pole tulnud, siis võite minna magama.

— Saan aru!

Seega lõppes kõne, mida väga hästi võisid pealt kuulata ka sakslased, olles end lülitanud juhtmesse.

Pataljoni ülem koostas kava, kuidas kohasem oleks relvade äravõtmist läbi viia ja ootas kuni kella 0200-ni. Kuna relvade äravõtmise käsku ei tulnud, läks ta magama.

7. juunil kell 0600 ilmus von Müller pataljoni ülema juurde meiereisse ning teatas, et nemad lahkuvad mõisast ja hakkavad kohe liikuma. Kuhu või milleks, seda von Müller ei ütelnud. Sellele tähendas pataljoni ülem, et sakslastel on keelatud mõisast lahkuda. Kui nad keelust hoolimata suvatsevad lahkuda, siis avatakse neile tuli ning interneeritakse nad hoopis. Von Müller tõstis käe mütsi äärde ja lahkus ruumist.

Hetk hiljem tormas tupp keegi sõdur teatega, et sakslased alustasid liikumist Stameriena mõisa poole. Anti kiire käsk pataljoni ratsakomandole saduldada ning eskadronile tagant järele ajada. Samal ajal püüti telefoniühendust saada 8. Jalaväepolguga, kelle üks pataljonidest asus Stameriena mõisas, et see sakslased kinni peaks. Rannakaitse pataljoni telefonisti Tõruvere korduvad katsed ühendust saada 8. Jalaväepolgu osadega äpardusid. Side ei töötnud ning oli üldse halvasti korraldatud. Ühel juhtmel asusid: 2. Jalaväepolk, 8. Jalaväepolk, Peipsi Rannakaitse pataljon ning mõned väeosade allüksused.

Jõudes Lietene mõisast välja, paiskusid sakslased kohe põldudele lahkriivisse. Voor aga liikus teed pidi. Nähes pataljoni ratsakomando järelekihitamist, aetasid sakslased vasakule teeveerele põllule raskekuulipilduja ning avasid sellest tule. Sellele vaatamata kihutas ratsakomando edasi, kusjuures sakslaste tulest said 2 sõdurit surma ja

3 sõdurit haavata. Osa eskadroni voorist jäi ratsakomando kätte.

Vange võeti 24. Hobuseid saadi sakslas-telt 23, kes kõik põdesid kärnatõve ning nõudsid hoolsat pikaajalist ravi. Hobustest sai 8. Jalaväepolk 11, kuna ülejäänud jäid Peipsi Rannakaitse pataljonile. Pataljoni ratsakomando koosnes vabatahtlikest, kes olid teenistusse astunud oma hobustega. Seepärast anti neile, kelle hobused kokkupõrkel surma said, uued sakslaselt võetud hobused.

Kapten V. Mutt'i käsul viidi vangid kõik Stameriena jaama ning asetati vagunisse Aluksnesse saatmiseks. Kui terve Peipsi Rannakaitse pataljoni ratsakomando jaama jõudis ja kuulis langenud kaasvõitlejaist, sattusid ratsanikud ärevusse. Pinevus ja põnevus üha kasvas. Ratsakomando ülema, ohvitseri asetäitja A. Pedaku käsul võeti vangistatud landesväärased vagunist välja ning viidi tagasi Lietene mõisa. Mõisa sõitis kapten V. Mutt. Viimane oli väga pahane pataljoni ülemale säärase omavolitamise ning vangide mõisatoomise pärast. Ta käskis vangid järgmise päeva hommikul ära saata 2. Jalaväepolgu staapi. Kuigi sõdurid olid väga vihased, viidi vangid, nagu kästud, siiski Aluksnesse.

Olid sakslased lahkunud ning vastastikune tulistamine lõppenud, leiti Stamerienasse viiva maantee kraavist üks hirmust värisev 18—20-aastane tüdruk. Viimane seletas, et ta on pärit Riia, kus tema isal olivat vabrik. Ta tulnud eskadroniga kaasa selleks, et pääseda Pihkvasse, kus asuvad tema peigmees. Tüdruk peeti ülekuulamiseks Lietene mõisas 2 päeva kinni ning lasti siis vabaks.

Nii lõppeski Balti landesväeri üksiku eskadroni retk Lietene mõisa.

Millist eesmärki üldse võis taotleda eskadroni säärane näiliselt mõttetut retk? Tõenäoliselt oli selleks kaks peamist põhjust. Esiteks karistusekspeditsioonina karistada ning hirmutada kohalikke elanikke — lätlasi — mõisade rüüstamise ning mõisnikkude vara hävitamise eest. (Peame meeles pidama, et tol ajal oli Põhja-Läti mõisades, kuni eesti vägede saabumiseni, peagu kõigjal juba kommuunad sisse seatud.) Teiseks, et mõjutada landesväeri üldettevõtteid sõjapolitiliselt, lastes liitriikide sõjalise missiooni ees Riias paista, nagu teotseks kindral von der Goltz tõesti ainult punaväe vastu ning Läti vabastamiseks.

Kehaline kasvatus N. Vene sõjaväes.

N. Vene sõjaväe üldises väljaõppes hinnatakse kehalist kasvatust väga kõrgelt ning igapidi püütakse kaasa aidata selleks, et sõjaväe psühho-füüsiliste võimete taset võimalikult tõsta. Sõjaväes kehalise kasvatus alade valikul ja õpetamisel on väljutud eeskätt rakenduslikust otstarbest. Seejuures peetakse kinni kehaharjutuste tervishoiu nõuetest. Kehalise kasvatus mitmesugustel aladel on sageli korraldatud põhjalikke uurimusi, et üksikasjaliselt selgitada, kui võrd üks või teine harjutus või harjutamiseviis mõjutab psühho-füüsilist arenemist. Nende uurimuste ja katsete tulemuste tagajärjel on jõutud otsusele, et sõjaväe võimsus on tihedas seoses tema füüsilise ettevalmistamise tasemega.

Sõjaväe füüsilise ettevalmistamise kohta N. Venes on ilmunud rida juhendeid. Alates 1937. a. endised õppekavad ja normid maaväes on muudetud ja pandud maksma uus juhend*) (ligi 200-leheküljeline) kehalise kasvatus ettevalmistamise

kohta. Tähendatud juhend on üks põhjalikumaid, milles püütakse anda selgitust kõigi füüsilise ettevalmistusse puutuvate küsimuste kohta sõjaväes. See juhend peaks mõnedes küsimustes huvitama ka meie sõjaväe kaadrit.

Sõjaväe füüsilise ettevalmistamise ülesanded määratakse kindlaks nõuetega, mida esitab praegusaja võitlustaktika ning relvastamise, varustamise ja edasiliikumise tehnika. Sõjaväe füüsiline ettevalmistus peab üldiselt tagama:

- väledust ja vastupidavust edasiliikumisel, kõnnil ja jooksul mitmesugusel maastikul ja igasuguse ilmastiku oludel;
- igasuguste takistuste kiiret vallutamise oskust nii rakmetes kui rakmeteta;
- igasuguste kaitse- ja kallaletungi-

*) Kurs fizitšeskoj podgotovki suhoputnõh voisk. RKKA (KFP — 37.)

- võtete kiiret ja otsustavat kasutamist relvaga ja relvata;
- kiiret ja kerget edasiliikumist suuskadel;
- veekogude ületamise oskust (ujumine kaasa arvatud) käepärast olevate abinõudega ja ilma nendeta;
- eriharjumuste ja psühhofüüsiliste omaduste viimistlemist, mis on vajalikud lahingutegevuse eriülesannete edukaks säilitamiseks eriüksustes ja eriväelikes;
- füüsiliste võimete arendamist võimalikult kõrgele tasemele sõjaväeteenistuse kestusel.

Tähendatud ülesanded teostatakse:

- igapäevaste hommikuste füüsiliste harjutustega;
- võimlemisega;
- ettevalmistamisega käsitsivõitluseks: a) edasiliikumine ja takistuste vallutamine rünnaku eel ja rünnaku ajal, b) käsigranaadi viskeharjutused, d) kallaletungi ja enesekaitse võtted relvaga ja relvata;
- suusatamisega;
- ujumisega ja veekogude ületamisega ujudes;
- füüsilise treeninguga taktikalise, erialalise ja tehnilise ettevalmistuse arenemiskäigus;
- mitmekülgse sportimisega;
- organismi üldise karastamisega looduslike tegurite kasutamises.

Praktilised harjumused ja psühhofüüsilised omadused (vastupidavus, osavus, julgus j. t.), mis saavutatakse kehalise kasvatuses eriõppustel, süvendatakse ja viimistletakse rivi-, laske, taktikaliste ja eriõppuste arenemiskäigul, eesmärgiga tagada võimalikult edukamat lahingulist väljaopet ja vajalikku vastupidavust ja liikuvust väeosades ja eriüksustes.

Eelnimetatud ülesannete edukas lahendus on tagatud ainult siis, kui kasutatakse füüsilise treeningu õiget meetodit võitleja

ja juhtkonna kogu õpetamise ja kasvatamise süsteemis.

Peale sundusliku füüsilise ettevalmistamise N. Vene sõjaväes teostatakse massilist sportimist vabatahtlikul alusel.

Kehalise kasvatuses peamiseks läbiviijaks on juhtkond, kes kannab ka täielikku vastutust kehalise kasvatuses edukuse eest väeosades, eriüksustes ja sõjaväe õppeasutistes.

Et tõsta juhtkonna metoodilist ettevalmistust ja tagada õiget juhtimise, kontrollimise ja kehalise kasvatuses praktilise läbiviimise oskust, selleks korraldatakse juhtkonnale vastavaid kursusi.

Sõjaväe kehalise ettevalmistamise tööle on rakendatud ka sõjaväe arstikond, kes peab:

- valvama ja kontrollima tervishoiulist külge kõigil füüsilise ettevalmistamise õppustel;
- siduma füüsilise ettevalmistuse üksikuid vajadusi kogu sanitaar-profülaktilise tööga;
- teadma kogu meeskonna füüsilist seisukorda ja selle igasuguseid muutusi, sellest ette juhtidele tarbekorral vastavate abinõude tarvituselevõtmiseks;
- korraldama teaduslikke uurimusi füüsiliste harjutuste kohta sõjaväes.

Alljärgnevas tabelis toome kehalise kasvatuses tundide jaotuse üksikute alade järgi.

Peale tabelis tähendatu on sunduslikuks õppuseks kehaliste harjutuste alal määratud iga päev hommikuti 15—20 minutit ja massiliseks vabatahtlikuks sportlikuks tegevuseks vähemalt 4 tundi iga kuue päeva kohta.

Kohtades, kus puuduvad lumi ja veekogud, kasutatakse suusatamiseks ja ujumiseks määratud aeg võimlemisharjutuste korraldamiseks.

Kehalise kasvatuses alad	Jalavägi		Suurtükivägi		Ratsavägi		Tangi- väeosad	
	1. õppe- aasta	2. õppe- aasta	1. õppe- aasta	2. õppe- aasta	1. õppe- aasta	2. õppe- aasta	1. õppe- aasta	2. õppe- aasta
1. Võimlemine	45	56	65	51	30	53	35	53
2. Ettevalmistus käsitsivõitluseks ühes edasiliikumise ja takistuste vallutamisega	50	26	24	12	10	12	15	12
3. Ettevalmistus suusatamiseks	40	—	26	—	20	—	20	—
4. Ujumine	30	22	25	15	20	15	20	15
5. Spordimängud	15	15	20	20	10	10	10	10
Kokku tunde	180	119	160	98	90	90	100	90

Igahommikuste kehaharjutuste peamiseks ülesandeks on organismi elustamine ja ettevalmistamine füüsiliseks tööks, aidata kaasa organismi üldisele füüsilisele arenemisele ning kasvatada tervishoiulisi harjumusi võitlejates ja juhtkonnas.

Igahommikustesse kehaharjutustesse kuuluvad: 1) mitmesugused vabavõimlemise harjutused 2) vahelduva kiirusega mitmesugused kõnni- ja jooksharjutused; 3) riistvõimlemise harjutused; 4) takistuste vallutamine välisvõimlemisplatsil; 5) mitmesugused võimlemis- ja spordimängud; 6) suusatamine; 7) suplemine ja ujumine; 8) jalutuskäigud (päevadel, millal füüsiline töökoormatus on suur, või halva ilmaga, mis takistab teiste kehaharjutuste korraldamist. Hommikuti ühes füüsiliste harjutustega praktiseeritakse võimaluse korral ka organismi mitmekülgset karastamist, nagu — harjutused peakatteta ja paljastatud ülalkehaga, spordipükstes, paljajalu kastega jne. Hommikused füüsilised harjutused on nähtud ette ka puhkepäevadel.

Võimlemise peaülesandeks sõjaväes on teistele kehalise kasvatusel aladele ja kogu lahingulisele ettevalmistusele kaasaaitamine. Selleks võimlemisega tuleb:

- igakülgset arendada ja tugevdada *organismi*;
- arendada tarvilikke füüsilisi võimeid ja harjumusi;
- hoida alal füüsilisi võimeid nõutaval tasemel kogu sõjaväeteenistuse kestusel.

Võimlemine koosneb rippe-, tugi-, ronimis-, hüppe-, tasakaalu ja vabaharjutustest.

Käsitsivõitluse harjutuste ülesandeks on üksikvõitleja ja kogu meeskonna omaduste ja harjumuste viimistlemine, mis on vajalikud lahinguliseks tegevuseks enne rünnakut ja rünnakul. Seda teostatakse tehnikaga ja treeninguga: 1) edasiliikumiseks ja rünnakul ettetulevate looduslike ja kunstlike takistuste vallutamises; 2) käsigranaadi viskeharrjutustes; 3) kallaletungi ja enesekaitse võtetes relvaga ja relvata. See võetakse läbi kehalisele kasvatusel määratud tundidel ja ühiselt laske-taktikalise ettevalmistamisega.

Edasiliikumise ja takistuste vallutamise õppekavasse kuulub: 1) mitmesugused kõnniharjutused murdmaastikul; 2) rännakrakmetes kiirjooks 60—300 m tasasel ja murdmaastikul (tasasel maastikul — 60 m — 11,5 sek., 100

m — 18 sek. ja 200 m — 40 sek.); 3) vahelduvad kõnni- ja jooksharjutused tasasel maastikul 1000—5000 m (1000 m — 6—5 min. 3000 m — 21—19 min. ja 5000 m — 36—32 min.); 4) mitmesugused roomamise harjutused raskusega (haavatu, kuulipilduja, padrunikast) ja ilma; 5) tasakaalu arendamiseks edasiliikumine palki, lauda jne. mööda; 6) takistustest (kaevik, traattõkked, aiad) ülehüpped ja sügavushüpped; 7) ronimine (kõrged aiad, seinad, puud jne.); 8) raskuste ja inimeste kandmine.

Käsigranaadiviske harjutuskavasse kuulub: 1) mitmesugustest asenditest märki- ja kaugusvisked relvaga ja relvata; 2) visked kaevikust.

Käsitsivõitluse õppekavasse kuulub: 1) üldised täagivõitluse võtted; 2) kaitse ja kallaletungi võtted — ühel püssi täagiga ja teisel täagiga, üks relvastatud ja teine relvastamata, mõlemad relvastamata, üks varustatud väikese labidaga või mõne muu käepärast oleva esemega ja teine püssiga (ühes täagiga); 3) sportlikud täagivõitluse võtted (kahevõitlus).

Suusatamise õppuste ülesandeks on sõjaväe väljaõpetamine suuskadel liikumiseks ja teotsemiseks igasugusel maastikul. *Suusatamine võetakse läbi selleks määratud kehalise kasvatusel tundidel, ühiselt laske-taktikalise ettevalmistamisega ja vabatahtlikuks sportimiseks ettenähtud ajal.*

Suusatamise õppekavasse kuulub: 1) suuskade ja suusatarvete materjalosa; 2) liikumise tehnika suuskadel; 3) suuskadel teotsemine püssiga ja käsigranaadiga; 4) suuskadel takistuste ületamine; 5) suuskadel edasiliikumisel hobuste, tankide, mootorrataste, autode jne. kasutamine; 6) mäest allasuusatamine.

Spordimängude ülesandeks on:

- anda harjumusi ja kogemusi aktiivseks kollektiivtööks;
- arendada kiiret reageerimist, vastupidavust, osavust, leidlikkust, otsustavust ja julgust;
- arendada distsipliini, organiseerimisvõimet ja vastastikust abistamist.

Spordimängud võetakse läbi kehalise kasvatusel tundidel ja vabatahtlikuks sportimiseks ettenähtud ajal. Kehalise kasvatusel tundidel võetakse läbi Spordimängude tehnika ning jalgpalli- ja korvpallimängu määrused. Spordimängude treening toimub vabatahtlikuks sportimiseks ettenähtud ajal.

Praktiliselt massiline vabatahtlik sportlik tegevus toimub: 1) spordimärgi „valmis tööks ja kaitseks“*) saavutamiseks ettenähtud kehalise kasvatusalade ja normide ulatuses, eesmärgiga tõsta võitlejate ja juhtkonna üldisi füüsilisi võimeid; 2) meeskondade viimistlemiseks mitmesugustel spordiharudel, nagu — kergejõustikus, spordimängudes, ujumises, võimlemises, maadluses, poksis, suusatamises, vehklemises, tõstmises jne.

Kehalise kasvatus juhendis rõhutatakse, et massiline vabatahtlik sportlik tegevus on üks tähtsamaid harusid sõjaväe üldises füüsilises ettevalmistuses. Kui massiline vabatahtlik sportlik tegevus ei ole laialdaselt arenenud, siis võitlejate kui juhtkonna üldine füüsiline ettevalmistus ei osutu küllalt edukaks. Ühtlasi sõjaväe massiline vabatahtlik sportlik tegevus on mõjutanud kogu riigi kehalise kasvatus arenemise edukust.

Sportimisel pannakse eriti suurt rõhku kaadri sportlikkudele saavutistele ja isiklikule eeskujule.

On tehtud sunduslikuks, et kompaniides, patareides ja eskadronides oleksid komandod võrkpallis, korvpallis, võimlemises, kergejõustikus, suusatamises, ujumises jne.

Vabatahtlikku sportlikku tegevust kompaniides, patareides ja eskadronides korraldab kompanii- (patarei-, eskadroni-) ülema poolt määratud spordiinstruktor, kes peale teatavate füüsiliste võimete omamise peab tundma sportliku tegevuse organiseerimismetoodilist külge. Kompanii, patarei ja eskadroni spordiinstruktor

*) Gotov k truđu i oborone.

saab sportlikuks tegevuseks üldjuhtnööre väeosa kehalise kasvatus instruktorilt.

Sõjaväes korraldatakse spordivõistlusi nii sunduslikult kui vabatahtlikult harrastavatel kehalise kasvatusaladel. Spordivõistluste korraldamise eesmärgiks on sõjaväe ergutamine mitmekülgsele sportimisele, spordiliste saavutuste tõstmine ja mitmesugustel spordialadel tagajärgede järkjärgulisest arenemisest ülevaatliku pildi saamine.

Sõjaväe üldist kehalist ettevalmistamist kontrollitakse perioodiliste katsetega ja inspektorivaatustega. Nende katsete ja vaatuste ülesandeks on selgitada, kui võrd sõjavägi on füüsiliselt ette valmistatud lahinguliseks tegevuseks. Kõigil kehalise kasvatusaladel on nähtud ette katsete hindenormid. Tutvumine nende normidega kõigil aladel võtaks liiga palju ruumi, seepärast piirdume ainult suusatamise hinde toomisega.

Katseala	Hinne pallides	1. aasta aja-teenijad	2. aasta aja-teenijad	Kaader
20 km suusatam. vahiteenist. riituses	2,5 3 3,5 4 4,5 5	2 t. 30 m. 2 „ 25 „ 2 „ 21 „ 2 „ 17 „ 2 „ 13 „ 2 „ 10 „	2 t. 20 m. 2 „ 15 „ 2 „ 11 „ 2 „ 7 „ 2 „ 3 „ 2 „ — „	2 t. 10 m. 2 „ 5 „ 2 „ 1 „ 1 „ 57 „ 1 „ 53 „ 1 „ 50 „

Vabatahtliku sportimise alal korraldatakse katseid spordimärgi saamiseks. Nendest katsetest ülevaatliku pildi saamiseks toome siinjuures spordimärgi I järgu saamise nõuded, mis on maksivad ka väljaspool sõjaväge (nõuded naistele on märksa kergemad):

Katsealad	V a n u s		
	18—25 a.	25—35 a	üle 35 a.
1. 100 m jooks	13,5 sek.	14,0 sek.	15,0 sek.
2. 1000 m jooks jooksurajal või 1000 m jooks murdmaastikul	3 min. 10 sek. 3 „ 30 „	3 min. 15 sek. 3 „ 40 sek.	3 min. 30 sek. 3 „ 50 sek.
3. Kaugushüpe hooga	4,50 m	4,25 m	4,00 m
4. Kõrgushüpe hooga	1,25 „	1,20 „	1,15 „
5. 700 g raskuse käsigranaadi kaugusvise ja käsigranaadi ehituse (1914. a. mudel) ja omaduste tundmine	37 „	35 „	30 „
6. Rippes kehatõstmine	6 korda	6 korda	6 korda
7. 32 kg raskuse padrunikasti peatuseta õlale tõstmine ja 100 m edasiliikumine sellega	4 korda tõsta	4 korda tõsta	4 korda tõsta
8. 100 m ujumine	2 min. 20 sek.	2 min. 30 sek.	2 min. 40 sek.
9. Ujumine püssiga	100 m	100 m	100 m
11. 10 km jalgrattasõit (selle asemel oskus juhtida traktorit, autot või mootorratast)	30 min	30 min.	30 min.
12. Oskus aerutada 1 km			
13. 10 km suusatamine murdmaastikul	1 tund 5 min.	1 tund 10 min.	1 tund 20 min.

14. Oskus mäest alla suusatada.
15. Igapäevane harjutamine võimlemises.
16. 1 km edasiliikumine gaasitorbikus ja gaasikaitse põhimõtete tundmine.
17. Üldised sõja-politilised teadmised ja tehniliste võitlusvahendite tundmine; tarvilikud harjumused ja teadmised maastiku kasutamises, moondamises, käsitsivõitluses ja topograafias (sellest on vabastatud need, kes on võtnud läbi süstemaatilise sõjalise õppuse).
18. Laskmine ja sõjapüssi (1891. a. mudel) tundmine.
19. Esmaabi õnnetutel juhtumitel, äkilistel haigestumistel ja vastastikune abi lahingus.
20. Kehalises kasvatuses enesekontrollimise põhialuste tundmine.
21. Punase sportliku internatsionaali põhialuste ja tegevuse tundmine.
22. Tervishoiulise miinimumi täitmine.
23. Osavõtt hoogtööst töönduses, ettevõttes, asutises või ühiskondlikul tööl.

J.

Bibliograafia.

LÄTI.

„Militarais Apskats“ nr. 9 — 1937. a.

1. Naise osa riigikaitse. Maailmasõda tõestas, et naine suudab oma tööga palju kaasa aidata riigikaitse teostamist. Maailmasõja ajal tuhandeid naisi asendas mehi treipinkide, sepaalasite jne. juures. Samuti palju naisi võttis vahetult osa sõjategevusest — peamiselt sanitaarialal.

Ka tulevikusõjas pole ses suhtes näha ette suuremaid olukorra muutusi. Ka tulevikusõda nõuab arvukaid armeid, mis omakorda vajavad massiliselt varustust, laske-moona, toitu, sanitaarilist abi jne. Selleks on vaja arvukaid töökäsi. Kui neid võtta vaid meeste hulgast, siis kannatab selle all tugevasti tegevusvõime koosseis. Eriti tuleb seda pidada silmas väikeriikidel. Siin peavad abiks tulema naised. Sõja algades naiste töösse rakendamine riigikaitse huvides on võimalik edukalt vaid siis, kui selleks on tehtud tarvilikke ettevalmistusi juba rahuajal. Kõigepealt tuleb luua vastav organisatsioon ning see peab hakkama vabatahtlikus korras naistele kätte õpetama neid töid, millele naised suudavad asendada mehi sõja korral. Arutades olukorda konkreet-selt Läti oludes, autor nõuab erilist suurt tähelepanu naiste rakendamisele põllutööl. Juba praegu töötab läti põldudel ligikaudu 48 000 välismaa põllutöölisi. On enam kui kindel, et sõja korras enamused neist lahkub ning nende ja ka mobiliseeritud töökäte asendamisele tuleb tõsiselt mõelda. Maa siin palju kaasa aidata ei suuda, sest seal-sed naised töötavad juba niikuinii põldudel. Siin peab linn appi tulema. Ka muudel aladel, eriti aga tööstuses, transpordi korraldamisel jne peab meest asendatama naisega, rääkimata sanitaarteenitusest.

Kuid siin kerkib üles kaks põhimõtetel küsimust. Kõigepealt, kuidas organiseerida naiste töösse rakendamist, kas sundkorras või vabatahtlikul alusel. Autor jääb peatuma vabatahtliku mooduse juurde, põhjendusega, et töötajaid ning töödvajavaid naisi on sõja ajal palju rohkem rahu ajast ja seda seepärast, et suur osa perekonnaisasid astub sõjaväkke ning igapäevase leiva muretsemine jääb rõhuvas enamuses perekondades naise mureks. Seepärast ei saa muret tekitada naise kui tööjõu puudus, vaid just oskamatus. Naise oskamatus ning harjumatus füüsilise tööga kui ka vajadus hoolitse-da perekonna eest kodus, nõuab nende töö-päeva lühendamist.

Need oleksid ülesanded, mida naine täidab mehe asendajana. Kuid see ei ole veel kõik. Naisel on nii rahu- kui ka sõjaajal täita riigikaitse huvides eri, ainult tema kohustuste hulka kuuluvaid ning seejuures asendamatu ülesandeid. Nimelt naine peab esinema kogu sõjaväe võitlusinnu tiivustajana ja võitlusmoraali tõstjana. Siin suutvat naine palju korda saata, kuid just sel alal tulevat sagedasti ette väärnähteid. Väga sagedasti leiduvat emasid, kes näiteks satuvad hüsteerikasse, kuuldes, et nende sundteenistuskohuseid täitev poeg peab lah-kuma pealinnast ning minema provintsi õp-peüksustesse, rääkimata mõnest raskemast kohustusest. Selline käitumine olevat menta-liteedi ning väärväete küsimus. Lakkamatu propaganda ning kasvatusetööga pidavat naist kasvatama niikaugale, et ta suudaks nurisemata viia oma poja, mehe, venna jne riigikaitse altarile. Ideaalne olevat olukord siis, kui naised valvavad, tiivustavad ning nõuavad meestelt laitmatut riigikaitse ko-huste täitmist. Sellisele mentaliteedile välja-jõudmine on pika aja küsimus, kuid järje-

kindla kasvatusega loodab autor jõuda lähemale vähemalt selle ideaalilegi.

Lõpuks analüüsib autor naiste kasutamise võimalust võitlejate ridades ja jõuab otsusele, et see, isegi vabatahtlikul alusel, pole soovitatav. Sõda on ühiskonna heitlus, millest võitjana suudab tulla välja vaid see pool, kus kõik ühiskonnaliikmed täidavad oma võimetele vastavaid kohuseid. Üldiselt vahetu osavõtmine lahingutegevusest on tavalisele naisele ülejõukäiv ning seepärast ka lubamatu nähe.

V.

POOLA.

„Przegląd Kawaleryski“ nr. 6 —
juuni 1937. a.

1. „Ratsaväe pealetung“. Kol. ltn. dipl. T. Machalski. Autor, kinnitades tõsiasja, et poola ratsavägi on vastasest arvuliselt nõrgem, otsib teid ja viise, kuidas ta peaks toimima pealetungil korral.

Pealetung koosnevat kahest tegurist — „loovast“ ja „mehaanilisest“. Esimene käsitleb lahingu konstruktiivset ülesehitamist, teine — lahingu enese tehnilist läbiviimist.

Võrreldes jalaväe ja ratsaväe tegevusi viise pealetungil arvab autor, et viimased osutavad suuremat tähelepanu lahingu konstruktiivsele ülesehitamisele kui tehnilisele läbiviimisele, kuna jalaväe juures olevat see vastupidine.

Olles vastase arvulises ülekaalus kindel, tulevat erilise hoolega kaaluda iga otsust ja selle läbiviimist. Iga pealetungi eel tuleb põhjalikult kaaluda, kas on üldse minneid väljavaateid ettevõtte õnnestumiseks. Kui ei, siis on kasulikum mööduda kohatud vastupanust ja suruda peale sealt, kus vastane nõrgem või puudub. Selleks ära kasutada täiel määral kiirust, sööstes ootamatult vastase eluliste keskuste kallale, esile kutsuda paanikat ja mõjutades moraali.

Ootamatus on nõrgema parim relv.

Võivad esineda juhud ja isegi väga sageli, kus pole võimalik lahingust eemale hoiduda, vastasest mööduda. Siin ei aita- vat ka ratsaväe kasutada olev suurtüki- ega kuulipildujate tuli, kuna ainult tu- lega vastupanuhimulist vastast positsioonilt välja lüüa on raske. Tuleb liikuda edasi ja ettevõtte lõpetada kas või rünnakuga.

Kuid ka viimasel juhul ratsaväe tegevuses, tänu ta nõrgale tulejõule, tulemused ei olene jõust, vaid rohkem ootamatusest.

Ratsaväe juht peab sageli loobuma me- toodilisest pealetungist ja löögi andma ko- gu oma jõududega, et tugeva hoobiga maskeerida oma nõrkust ja vastases esile kutsuda arvulise ülekaalu tunde. Toimides aga nii, ratsaväe juht võtab eneselt igasu- guse võimaluse, varude puudusel, lahingu edaspidise käigu mõjustamiseks.

Näeme, et tegevuses esinevad vastuolud. Kuidas igal juhul toimida, on raske ette näha, kuid siin aitavat välja ratsaväe liikumiskiirus, millise otstarbekas kasutamine tasakaalustabki tegevust. Et olla peremees, peab ratsaväe juht, isegi suure üksuse juht, isiklikult asuma oma üksuste juures, lahinguväljal.

Nii siis, ratsaväe pealetungi kontseptsioon peab olema julge, kiire ja lihtis.

Julgus baseerugu isegi häbematusel, kiirus — ootamatusel, lihtsus — hoidu- mises keerukast manöövrist, jõudude ja aja puudusel.

Tegevusplaani aluseks olgu: võimalikult nõrgemate jõududega sidumine rindelt ja ühe, kuid tugeva hoobi andmine vastase ühele tiivale ja seljataha.

Ratsaväe tegevust pealetungil võtab au- tor kokku järgmiselt:

„Ratsaväe pealetungi kiirus seisab: kiires luures, kiires lähemises, kiires otsuses, kiires hargnemises, kiires suurtü- kiväe järeletõmbamises, kuid mitte kunagi kiires, kavata ja kinnisilmi edasirühkimises.“

2. „Luure vastase seljataguses.“ J. Starża- Majejski. Autor kaebab, et sellele nii tähtsale tegevusele olevat vähe tähelepanu pööratud.

Oma töös autor käsitleb luuret vastase seljataguses kõrgema juhi kasuks vaatluse aga mitte lahingu kaudu. Sarnaseks luureks on kohane nõrk üksus, ilma suurtüki- ja soomusväeta.

Kõrgemale juhile on mõningates lahingu- gufaasides, eriti kohtamis- ja taandumis- lahingu olukorras, väga tähtis teadete han- kimine vastase liikumisest, jõust, rinde laiusest ja sügavusest. Suurt kasu võivat selleks tuua just luurepatrullid vastase sel- jataguses, kes seal toimetavad vaatlust, pealtkuulamist ja varitsemist.

Sarnaste luurepatrullide väikesearvuline koosseis lubab neid suuremal arvul välja saata.

Autor jagab küsimuse alljärgnevasse osadesse:

- luureülesanded,
- luurepatrulli jõud ja koosseis,
- väljasaatmise kaugus,
- side,
- ülesande täitmise viise.

Luureülesanded. Kogutud andmed omavad rohkem operatiivse kui taktikalise tähtsuse. Taktikaline juht vajab teateid kiiremini kui operatiivjuht. Sellest autor järeldab, et need teated luurpatrullidelt saabuvad siiski ajaks, mis juhi otsust võivad kergendada ja mõjutada. Väiksematel üksustel pole mõtet sarnaseid luurpatrulle välja saata, kuna nendelt hangitud teated temale alati hilisteks osutuvad. Kelle kasuks siis seesugused I-patrullid peavad töötama? Autor arvab vähemaks üksuseks olevat jalaväediviisi või operatiivgrupi. Need juhid saavad küll teateid vastase suuremate kolonnide liikumistest lennuväe käest, kuid lennuluure on katkendiline ja kogutud andmete täiendamine ratsaväe poolt on hädavajalik. Eriti aga halbade ilmastikuolude juures. Juhti saavad huvitama esmajoonel teated vastase uute jõudude juurevoolust ühele või teisele suunale, kolonnide koosseisust ja jõust ning vastase jõudude koondumisest mõnda rajooni.

Luurpatrulli ülesanne peab olema täpne, selge, piiratud ja mitte ülejõu käiv. Seda saavutatakse teatava rajooni, teedesõlme või kindla suuna luure äramääramisega. Viimase peal tuleb ainult kindlaks teha, kas ja kunas, millised suuremad jõud mõelduvad ja mis suunas edasi liiguvad.

Luurepatrulli jõud ja koosseis. Tuleb välja valida parimad mehed ja hobused. Eriline rõhk pöörata aga I-patrulli ülema (ohvitser või allohvitser) valikule.

L-patrulli jõud vähemalt 10 hobust:

— I-patrulli ülem	1
— „ ülema asetäitja	1
— vaateleja sidemees	1
— sidetuude korv	1
— hobuhoidurid	4
— vahetu julgustus	2

Kokku 10

Patrulli täiendamisel tehniliste abinõudega ta vastavalt suureneb. Selline patrull võib töötada vastase seljataga kuni 30 km sügavuses.

Samaiseloomulise patrulli saatmine kaugemale nõuab patrulli suurendamist ja kõvendamist aut. relvadega. Kõvendamine on vajalik patrulli pikemaajalisest viibi-

misest seljataguses ning suuremalt osalt jõuga läbilöömise võimes tagasi tülles.

Väljasaatmise kaugus. Kaugus on igas olukorras isesugune, kuid peab arvestama, et I-patrulli töö on ainult siis tulemusrikas, kui ta sooritatakse sügavas seljataguses. Arvestades jalaväe keskmise rännaku pikkuseks 30 km päevas, oleks I-patrulli selle kaugusele saatmine otstarbekohane. Kui aga on tegemist vastase ratsaväega, siis tuleb kaugust suurendada. Kindlate kauguste äramääramine siinkohal on võimatu, kuna seda igakord dikteerivad ette taktikalised kaalutlused, maastik ja teede võrk vastase poolel. Keskmiseks kauguseks on 30—50 km.

Side. Patrulli ülema käsutuses olevatest sidevahenditest on teatiste saatmine ja nende ajaline kättesaamine.

Sidevahenditeks on: 1) teatispatrull, 2) sidetuid, 3) lennuk, 4) telefon, 5) raadio.

Teatispatrull — kõige ebakindlam vahend. Liikumine aeglane, nähtavus suur, äraeksimise võimalused suured, vastase kätte sattumine oletatav. Patrulli jõud 1+2 on küllaldane. Teatis ise on vanema käes, ära kirjad teiste käes. Üksiku teateratsaniku läbipääsemine tagab teatise kättesaamise. L-patrull ei suuda rohkem teatispatrulle välja saata kui ühe, häda korral kaks.

Sidetuid — hea ja enam-vähem kindel vahend. Transporteerimise küsimus lahendatav raskemini.

Lennuk — Kasutamiseks peab omama õhus ülekaalu, on rippuv ilmastiku oludest. Lenduril on raske üles leida I-patrulli asukohta. Tunnuslinade väljapanek võib patrullile äraandjaks osutada. Lennuki ilmudes teateid kas pole veel kogutud või lennuki hilinedes ka kogutud teated jäävad hiljaks.

Telefon — praktilist tähtsust teadete edasiandmises ei oma, sest esimene teatis reedab juba I-patrulli seljataga viibimise. Vastase poolel võib ka telefonliinisid mitte olla. Telefon toob aga suurt kasu kõnede pealtkuulamisel, mispärast telefoni aparaat I-patrullil alati kaasas peab olema.

Raadio — parimaid sidevahendeid. Rioaparaat peab olema konstrueeritud nii, et ta:

- vedamiseks jätkuks ühest ratsamehest,
- oleks lihtis käsitada ja rappumistele vastupanev,
- ei nõuaks pikka aega töövalmis seadmiseks ja mahavõtmiseks.

Vastava rioaparaadi omamisel I-patrullil pole teisi sidevahendeid tarvis kasutada. Olevat aga soovitatav rio teatiseid dubleerida sidetuude kaudu, kuna rioaparaatidel võivad sagedased tehnilised rikked ette tulla.

Ülesande täitmise viise.

Tegevuse plaan peale ülesande saamist peab sisaldama:

1) vastase seljataha ülemineku koha kindlaksmääramise; 2) vaatlusasukoha valiku; 3) tee valiku vaatlusrajooni; 4) tagasituleku tee valiku; 5) oma vägede juurde ületuleku koha. Sellele järgneb: inimeste ja hobuste valik, varustuse kontroll, laskemootorvägede täiendamine, toidu- ja moonatagavara hankimine, osavõtjate informeerimine eelseisvast ülesandest.

Rännak peab toimuma varjatult. Kasulik on sooritada pikem ja ohutum rännak, kui lühike ja ohtlik. Tee peal võitlusse astumine ja vangide võtmine on keelatud. Kui vähegi võimalik, liikuda metsateid pidi. Eemale hoida suurtest teedest ja asulatest ka omapoolsel maa-alal. Kohale jõudes valida vaatluspunkt, milline võimaldaks hea vaatluse meid huvitavasse rajooni, hea varjumise. Ta peab asuma võimalikult kaugel teedest, et vastase vahetud julgestusosad I-patrulli ei sunniks kohta vahetama. Oma rahulikku tööd tagada vahetu julgestusega, milline asetada varjumiskoha servale ja tähtsamale suunale. Vaatlust toimetab hea, intelligentne allohvitser, kes järjest üles märgib nähtu. Pole soovitatav opereerida väeüksuste märkimisega nagu: pataljon, eskadron, patareid jne., vaid parem on märkida „umbes 100 ratsanikku, 4 suurtükki ja 3 rk jne.“ Vaatluspunkti juures peab alaliselt asuma I-patrulli ülem ja üks jalustatud käskjalg. Hangitud vaatlusteated patrulli ülem kontrollib ja saadab edasi. L-patrulli hobused asuvad mõnisada sammu vaatluspunktist kaugemal. Hobustel peakotid heintega peas, et vältida patrulli asukoha äraandmist hirmumisega.

Vastase üksiku teateratsaniku või virgatsi vangistamine on I-patrullile suureks õnneks. Ka üksikutelt vastase sõduritelt võib kasulikke teateid muretseda. Nende isikute tabamine peab aga olema nii läbi viidud, et tabamine ei ebaõnnestu. Jalaväelase kinnivõtmine on lihtis, ratsamehe kinnipidamine on kõige otstarbekam tee järsu pöörde kohal, ratturi ja mootorratturi kinnipidamiseks on otstarbekas üle tee tõmmata nõör või traat ning piigi viskamine ratta kodarate vahele.

Ülekuulatud vangid jäävad valve alla. L-patrulli töö lõppedes vange mitte kaasa võtta, vaid nad kinniseotult patrulli asukohta oma saatuse hooleks maha jätta.

3. „Hobuse kahekordse toitmise probleem.“ Major J. Grubovski. Autor ei nõustu kol. dipl. L. Kmicic-Skrzynski vaadetega (v. „Sõdur“ nr. 40/41) tõendades, et säärane hobuste toitmisviis on neile kahjulik. Ka meeste pikem puhkus olevat küsitav. Oma tõekspidamisi ja sellekohaseid vaatlusi põhjendab ta 26-aastase teenistusega ratsaväes — rivikohtadel. Ta väidab, et inimene ja loom, kas sõjas või rahuajal, vajab ikkagi puhkust, toitu ja magamist ning sõda — sõjana, kuna kõht — kõhuna.

Tema arvates tuleb hobuste söötmise aluseks võtta rahuaegne söötmiseviis. Sõja olukord olevat palju rahulikum kui lühiajalised suvised õppused rahuajal, kus sageli sooritatakse mitte üksnes rännakuid, vaid isegi võiduajamisi deviisi all, „kes ennem vallutab ühe või teise maastiku joo-ne.“ Tema arvab, et hobuste söötamine väikeste annustega ja iga jootmisvõimaluse ärakasutamine annab häid tagajärgi. Samas tsiteerib ta ka lauset: „...kasutasid seismise hetki selleks, et süüta hobuseid mütsidest,“ mis käib tatarlaste võitluste kohta nende pikkadel ratsarännakutel.

Sõdurile antakse pikema rännaku korral kuiv toit kaasa, et seda teepeal ära tarvitada, mispärast peab siis hobune pikk aeg toiduta olema.

Tuues veel ette terve rea igasuguseid ja küllalt põhjendatud asjaolusid, teeb autor omaltpoolt hobuste toitmiseks järgneva ettepaneku: hobuse sööda norm talle ära süüta päeva jooksul, öösel midagi ½ tundi enne äratust tallivalvur andku hobusele natuke heinu, et neid näljastena mitte joota ja et hobustel enne hommikuse kaeraannuse saamist midagi juba maos ees oleks. Selle järele kogu päev iga tunni tagant väike annus õlgedega segatud niisutatud heinu (heinad vajavat eriti niisutamist kevadel ja suvel, kui ta juba vana ja kuiv on). Viimane annus heinu antagu kella 1930—2000 vahel, millele järgneb hobuste puhkus kuni hommikuni.

Seesuguse söötmisviisi kasu seisvat selles, et hobune terve normi ära sööb ja heinad ei satu künadest jalgade alla.

Hobune närib kogu päeva, tal pole igav, ei õpi õhuneelamist ja sööb märkamata ära talle määratud 1 kg õlgi (soovitatav õlgi veelgi rohkem anda). Olevat aga päris kuritegu, kui tallivalvur korjab

öösi hobuste alt sõnnikut, kuna see närveerib hobuseid, katkestades une ja puhkuse. Valvuri kohus on öösi tallis ringi liikuda ja valvata, et hobused jalgu ketisse ei mähi. Sellega lõppevatki kõik tema kohused.

F. J.

Sõjaväelisi teateid välisriikidest.

Inglise sõjaväe tangitõrjerelvadest.

Tangitõrjerelvadelt inglise jalavägi on erakordselt tugev. Uue relvastusega jalaväe diviisis on 48 tt-kahurit ja 144 tt-püssi.

Tangitõrjekahurina kasutatakse 40 mm Vickers - Armstrongi kahurit, mis on kõlvuline nii tangitõrje kui ka õhukaitse ülesannete täitmiseks. Selle kahuri tähtsamad omadused on järgmised:

- algkiirus — 792 m/sek.,
- mürsu kaal — 0,91 kg,
- horisontaalne laskeulatus — 6800 m,
- vertikaalne laskeulatus — 4400 m,
- horisont. laskeväli — 360°,
- vertik. laskeväli — —5 kuni +85°,
- laskekiirus kuni 200 lasku minutis,
- veetakse moodsa lülil - maastikuautoga.

Soomusmasinate tulistamiseks kasutatakse viitsüütajaga soomusgranaati, mis 1000 m kaugusel läbib 15 mm paksuse soomuse. Õhumärkide tulistamiseks kasu-

tatakse killutegevusega granaati, mis on varustatud kas lendsüütajaga või väga tundliku hetksüütajaga. Katsetel on selgunud, et hetksüütajaga granaat lõhkeb igal kokkupuutel lennuki ükskõik missuguse osaga.

Inglise tangitõrjepatareis on 4 rühma ja 4 kahurit.

Uue lähedamaa tangitõrje- ja õhukaitserelvana inglise jalaväes võetakse tänava talvel kasutamisele 12,7 mm Vickersi kuulipilduja. Ta tähtsamad omadused on järgmised:

- algkiirus — 914 m/sek.,
- kuuli kaal — 47,7 gr.,
- horisontaalne laskeulatus — 6400 m,
- vertikaalne laskeulatus — 4750 m,
- horisont. laskeväli — 360°,
- vertik. laskeväli — 90°,
- laskekiirus 350—450 lasku minutis,
- 180 m kaugusel ta soomuskuul läbib 20 mm paksuse tugeva soomuse.

Kuulipilduja veetakse kas inimjõul või mootorveoga. Viimasel juhul ta omab lafeti ja õhukummidega rattad, kusjuures laskmine teostub ratastelt. Sel juhul ta kaalub tulepositsioonil 1245 kg. Kuulipilduja on vesijahutusega. Ta teenimiseks on vaja 3 sõdurit. Kuulipildujal on 5 liiki laskemoona: harilik kuul, soomuskuul, valgusjäljega kuul, valgusjäljega soomuskuul ja süütekuul. (Artilleristische Rundschau 1937. a. Nr. 10.).

Sõjaväe elu.

Pidulik laskeauhindade väljajagamine Sidepataljonis.

5.—8. oktoobrini teostusid Sidepataljoni ohvitseride omavahelised laskevõistlused sõjapüssist — väeosaüleva poolt väljapandud rändauhinna — hõbedast „Õllekapale“ ja teiste individuaalauhindadele. Võistluseks oli valitud lahinguiseloomuline laskeharjutus: kaugus 200 m, kolmest põhiasendist ja 2 laskeku 40, 45 ja 60 sekundiks ilmuvate kujude pihta, ühes püssilaadimise ja laskeasendites se asumisega (vt. Sv. juhata. ksk. 2 k. a. Sõjapüssilaskava 37 § 13); maksimaalne saavutatav silmade summa 60.

Samuti lõppes 15. oktoobriks ohvitseride vaheline O.L.Ü. poolt korraldatud treeningis eloomuga võistlus väikekaliibri püssist, mis algas 1. juunil s. a. ja mille tingimused üldjoontes olid järgmised: kaugus 50 m, noormaal märklaud; võistluse lõpetajaks loeti võistleja, kes esitas vähemalt kahe kohtuniku

juuresolekul lastud 5-lasulisi märklehti — püstikäelt — 5, põlvelt 4 ja lamadeskäelt — 3, seega kokku 12 märklehti; maksimaalselt saavutatav silmade summa — 600. Erilist tähelepanu väärivad tingimustes see asjaolu, et raskematele laskeasenditele on osutatud suuremat tähtsust.

Mainitud laskevõistlustel tulid kohtadele:

Sõjapüssist

1. Leitnant O. Reemet . . . — 50 s.
2. Major H. Jens VR II/3 — 49 s.
3. Leitnant E. Ranna . . . — 49 s.
4. Major F. Jakobson . . . — 44 s.
5. Kapten O. Reinlo . . . — 43 s.

Väikekaliibripüssist

1. Leitnant E. Ranna . . . — 565 s.
2. Leitnant J. Kadever . . . — 563 s.
3. Major O. Karell . . . — 562 s.

Kolonel O. Plaks auhindu üle andmas.

4. Leitnant H. Piisa . . .	— 560 s.
5. Kapten O. Reinlo . . .	— 560 s.
6. Leitnant K. Maripuu . . .	— 558 s.
7. Leitnant O. Joost . . .	— 553 s.
8. Leitnant A. Alber . . .	— 541 s.
9. Kapten A. Viires . . .	— 540 s.
10. Leitnant O. Reemet . . .	— 538 s.
11. Leitnant E. Alt . . .	— 538 s.
12. Sv. am. J. Olbrei . . .	— 537 s.

Seega parimaks laskuriks ohitseridest, sõjapüssist laskmises osutus leitnant O. Reemet, kes omandas pataljoniülema rändauhinna „Öllekapa“ 1937/38. aasta peale esimest korda. Jäädavaks omandamiseks on vaja „Öllekappa“ kaitsta kokku 3 korda.

Individuaalauhingu oli välja pandud sõjapüssist laskmises — 5 ja väikekalibrilise liibrilise laskmises — 12.

Nimetatud auhindade väljajagamine toimus 16. oktoobril s. a. Sidepataljoni ohvitseride kasiinos pidulikul koosviibimisel, mida oma kohalviibimisega olid austanud Sõjavägede Staabi ülema II abi kol. Plaks, Jalaväe Inspektor kol. Siir, Sv. Õppeasutuste ülem kolonel Kasekamp, endised Sidepataljoni ülemad kol. ltn. Olbrei, kol. ltn. Normak, Sõjavägede Staabi ja Varustusvalitsuse osakondade ülemad, Sidepataljoni reservohvitseride sektsiooni esimees ja teisi.

Praegune Sidepataljoni ülema kt. major Tomback pöördus lühikese kõnega koosviibijate poole, milles muuseas tähendas järgmist: „Sideüksustel peale puhttehniliste ülesannete tuleb teatavais olukordades täita ka lahinguülesandeid. See on põhjuseks, miks Sidepataljonis on viimastel aastatel pööratud suurt tähepanu laskeasjanduse arendamisele ja on püütud lasketasapinda tõsta võimalikult kõrgemale. Tööd on tehtud palju ja seda tõendavad sel alal saavutatud tulemused, mis on leidnud vastavat hinnangut nii Sõjavägede Staabi ülemalt kui

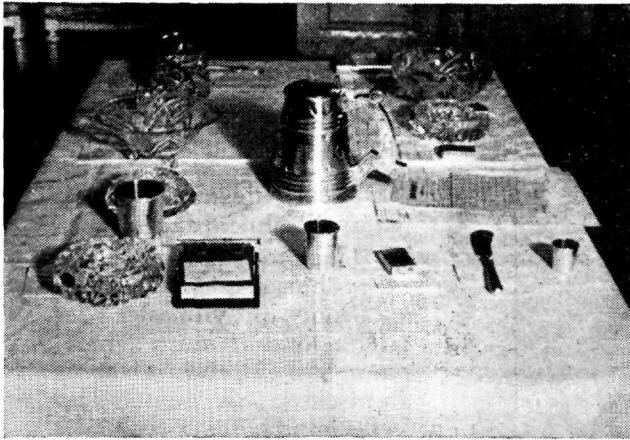
ka jalaväe inspektorilt.“

Edasi tähendas kõneleja, et Sõjavägede Staabi ülem kindralmajor Reek ei ole saanud tervislikel põhjusil osa võtta tänasest koosviibimisest, kuid austas Sidepataljoni ohvitserkonda alljärgneva telegrammiga:

„Kahjuks puudub mul võimalus võtta osa täna õhtul teie koosviibimisest, sellepärast palun vastu võtta telegraafi teel ja anda üle kõigile minu suurim tänu teenistuse nimel ning ühtlasi suurim heameel pataljoni edu üle laskespordi alal, mille tunnustuseks on Jalaväe Inspektori vahetult Sidepataljoni laskeala arenemise üle, mida mulle täna esitati.“

Jalaväe inspektor kolonel J. Siir soovib parimale laskurile ltn. E. Rannale edaspidiseks edu.

Väljajagatavad auhinnad.

Veel kord sügavam tänu tehtud töö eest ja kõigile minu käepigistus.“

Peatudes ohvitseride kui laskeala õpetajate ülesannete juures, ütles pataljoni ülem: „Laskealalise väljaõppe meetod, nagu igal teiselgi alal, tugineb kõigepealt eeskujule. Seepärast, iga ohvitser, kes õpetab laskeala, peab ka ise olema hea laskur ja käsitama relva eeskujulikult.“

Selle järele pöördub pataljoniülem kolonel Plaksi poole palvega üle anda võitjatele laskevõistlustel omandatud auhinnad.

Pärast auhindade väljajagamist võttis sõna kolonel Siir, kes veel kord kriipsutas alla Sidepataljonis laskealal tehtud töö tulemusi ja teatas, et annab leitnant Rannale, kui kõige stabiilsemale laskurile Sidepataljonis, eritüüpi väikekaliibrilise täpsuspüssi.

Sellega oli lõppenud ametlik osa, millele järgnes omavaheline koosviibimine. N.

Tallinna Garnisoni res.-ohvitseride koosviibimine.

Tagavaraväe Ohvitseride Kesksektsooni juhatus korraldas algava õppeperioodi (taliõppuste perioodi) avamiseks Tallinna Garnisoni sektsoonide liikmetele omavahelise koosviibimise V. Ohvitseride Keskkoogu kasiinos 7. novembril s. a. Kokku oli tulnud arvukas ohvitseridepere — kaugele üle saja inimese. Peale kesksektsooni juhatuse esimehe kindralmajor J. Soots'i olid koosviibimisel ka paljud praegused vanemad sõjaväe juhid — eesotsas Sõjavägede Staabi ülema kindralmajor N. Reek'i, Ratsaväe inspektori kindralmajor G. Johnson'i, Inseneriväe

inspektori kindralmajor N. Riibergi. Päevakohaste kõnedega esinesid kindralmajor J. Soots, kindralmajor N. Reek ja kolonel V. Liivak. Sõjavägede Ülemjuhataja kindralleitnant J. Laidoner, kes sel päeval ei viibinud Tallinnas, ei saanud seetõttu isiklikult koosviibimisest osa võtta.

Pole kahtlust, et see hästi organiseeritud koosviibimine aitas süvendada kontakti nii sektsooni liikmete endi kui ka res.-ohv. ja tegevteenistuses olevate ohvitseride vahel ning kõnedes esiletõudud mõtted loovad ühised arusaamised eelseisvate korraliste õppuste teostamiseks. J.

N.-allohv. Arnold Mendula †

Noorem-allohviter Arnold Mendula (end. Mendelmann) sündis 30. juulil 1911. a. Haapsalus. Peale algkooli lõpetamist jätkas õppimist Läänemaa ühiskõrgkoolis. Sõjaväeteenistusse kutsuti 1. juulil 1932. a. ja määrati teenistusse 2. Üks. Jalaväepataljoni, kust hiljem üle viidi 7. Jalaväerügementi. Sõjaväeteenistusest vabastati 23. märtsil 1933. a. 15. märtsil 1933. a. lõpetas reserv-allohviteride ettevalmistamise kursuse raskekuulipilduja alal ja kõrgendati noorem-allohviteriks.

N.-allohv. A. Mendula †

Piirivalve teenistusse astus üleajateenijana 1. juunil 1933. a. ja määrati Lääne Jaoskonda valvuri ametikohale, millisel kohal teenis kuni surmani, s. o. 4. oktoobrini s. a.

N.a.o. Mendula surmaga kaotas Piirivalve Lääne Jaoskond ühe oma parima üleajateenija. Ta oli ühtlasi ka üks parim laskur piirivalve peres.

Kadunut jäid leinama kaasteenijad.

Maga rahus!

R. U.

Reservohvitserid!

Tellige ja lugege
„Sõdurit“

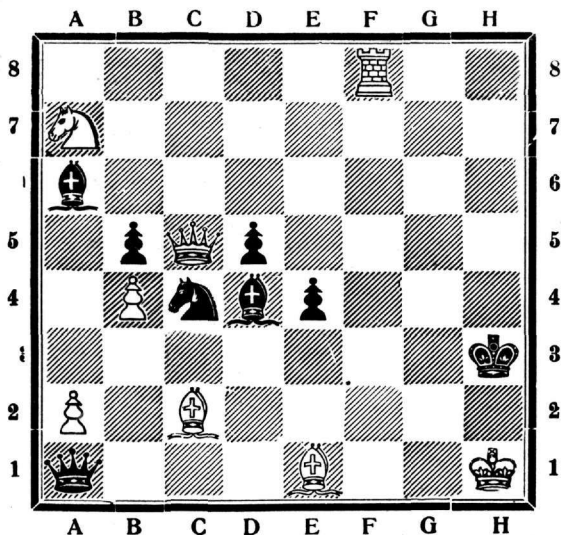
Vastutavtoimetaja major **A. Luts**. Tegevtoimetaja kapten **E. Saidra**.

Male.

Toimetaja: K. Rootare.

Ülesanne nr. 31.

Mustad.

Valged.

Valged algavad ja võidavad. Lahendus järgmises malenurgas.

Ülesande nr. 30 lahendus.

1. Oe2—g4!, Ld7:g4, 2. Rd5—e7+, Kg8—h8, 3. Rh4—g6+, Lg4:g6, 4. Re7:g6+, h7:g6, 5. Lb2:g7 matt.

1. . . , Rc4:b2, 2. Og4:d7, Wc8—d8, 3. Od7—e6+, Kg8—h8, 4. Wf1:f8+, Wd8:f8, 5. Rh4—g6+!, h7:g6, 6. We1—e3 ja valged võidavad.

Kui 2. . . , Ob8—e5!, siis 3. Rd5—e7+, Kg8—h8, 4. Re7:c8 ja valged võidavad. Näiteks: 4. . . , Wf8:c8, 5. Od7:c8, g7—g5, 6. Oc8:b7, Ra5:b7, 7. Rh4—f3 jne. Ehk 4. . . , Wf8:f1+, 5. We1:f1, g7—g5, 6. Rh4—f3, Oe5—c3, 7. Rf3:g5, Oc3—d4+, 8. Kg1—h1, Ra5—b3, 9. Wf1—f7, h7—h6, 10. Rc8—e7, h6:g5, 11. Od7—f5, Od4—g7, 12. Oa1:b2, Rb3—d4, 13. Re7—g6+, Kh8—g8, 14. Wf7:b7 jne.

Kindralmajor N. Reek'i

Juhi otsus ja selle kujunemine

Hind Kr. 1.—, kalingur-köites Kr. 1.40

Müügil „SÕDURI“ toimetuses

Tallinn, Sakala 33. Telefon Sõjaväe 1-63

SPETSIAAL-VORMI-
RIIETE TÖÖSTUS

R. VOIMAN

Tallinn, Pärnu maantee nr. 20

(R. Tavasti maja)

Telefon 475-54

Eriala:

SÕJAVÄE JA
KAITSELIIDU
VORMIIDEED

TÖÖ EEST TÄIELIK VASTUTUS

JUHI KÄSIRAAMAT

Hind Kr. 3.—

„Sõduri“ tellijatele . . . 2.50

Müügil „Sõduri“ toimetuses
Sakala t. 33.

J. Mäe

Suurtükiasjandus

I osa.

Hind 1 kroon 80 senti.

Müügil „Sõduri“ toime-
tuses, Sakala tän. nr. 33.

Kindralmajor N. Reek

Saaremaa kaitsmine ja vallutamine a. 1917.

Hind 2 kr. 50 snt.

Müügil „SÕDUR’i“ toimetuses,
Tallinn, Sakala 33 • Telef. Sõjaväe 1-63

Kaunis Kodu

EESTI KULTUURSEIM AJAKIRI

KUNST, KODUKAUNISTAMINE JA TARBE-
KUNST • RIKKALIKULT ILLUSTRERITUD

Puudutab kõiki küsimusi Eesti kultuurist ja kunsti alalt

Aastatellimine Kr. 1,50, üksiknumber Kr. —.30

A A D R E S S:

Kaunis Kodu

Tallinn, S. Karja 18

Posti jooksev arve 521

EESTI
RAHVUSRAAMATUKOGU
AR